

Η δική μας στρατηγική στη συγκυρία...

Αυτό το κείμενο δεν θα είχε λόγο να γραφτεί σε μια τόσο ρευστή περίοδο, λίγο πριν τη ψήφιση του 3^{ου} Μνημονίου, αν η ανάγκη δεν τον επέβαλλε. Το 2013 η Ελλάδα δεν θα μοιάζει σε τίποτα απ' αυτά που ξέραμε. Τα παραγόμενα αποτελέσματα της ύφεσης και των μέτρων «θεραπείας» έχουν τέτοια δυναμική που οδηγούν τον εργαζόμενο-άνεργο κόσμο σε πρωτόγνωρη «εσωτερική βία»: ο κόσμος πιέζεται πάρα πολύ είτε για να προσαρμοστεί τελεσίδικα στη νέα κατάσταση υποτίμησης, φτώχειας, είτε για να ξεσηκωθεί-εξεγερθεί. Η ψήφιση του 3^{ου} Μνημονίου θα επιταχύνει αυτές τις κοινωνικές διαδικασίες όπως και τη διάλυση της οποιας συναίνεσης στον κυβερνητικό συνασπισμό. Οι δρόμοι προς μια «δεξιά», φασιστική λύση ή μια «αριστερή», δημοκρατική λύση είναι ανοιχτοί. Η ρουλέτα ακόμα γυρίζει και η μπίλια χοροπηδά. Σε λίγο όμως θα κάτσει.

Έχω δυόμισι χρόνια να γράψω, να βάλω κάτω τα πράγματα, να κάνω μια ανάλυση για τη συγκυρία, την αναδιάρθρωση και τους αγώνες. Το τελευταίο μου κείμενο ανάλυσης δημοσιεύτηκε στο ιστολόγιο «Ριζοσπαστικός Προβληματισμός» πριν δύο ακριβώς χρόνια.

Από τότε σώπασα. Ούτε την υπόσχεση μου να στηρίξω γραπτά τη νεοσύστατη ιστοσελίδα της ΣΚΥΑΣ δεν κατάφερα. Την άνοιξη του 2010 ξεκινούσε μια νέα εποχή. Άλλος έπρεπε πια να μιλήσει: **η ίδια η τάξη μας, οι καθημερινοί άνθρωποι που σε διαφορετικό χρόνο και χώρο θα βίωναν την αναδιάρθρωση της καπιταλιστικής προσταγής.** Και πράγματι η τάξη μας «μίλησε». Τα γεγονότα, οι αγώνες, μας ξεπέρασαν: ήταν πολλοί, εκτεινόταν γρήγορα, έλαβαν χώρα σε χώρους με τους οποίους δεν υπήρχε κινηματική επαφή από τις ριζοσπαστικές μειοψηφίες που αγωνίζονταν τα προηγούμενα χρόνια.

Αυτά τα δυόμισι χρόνια έγιναν **εκατοντάδες απεργίες και στάσεις εργασίας σε όλους σχεδόν τους κλάδους της παραγωγής**¹. Χιλιάδες αρνήσεις στη δουλειά που ενημερωθήκαμε γι' αυτές και ας μη βγήκαν στο δημόσιο φως. Γενικές Απεργίες διαμαρτυρίας και Γενικές Απεργίες-πρόβες καθολικής εξέγερσης του πληθυσμού (5 Μάη, 15 Ιούνη, 28-29 Ιούνη, 19-20 Οκτώβρη, 12 Φλεβάρη). Κινήματα και οργάνωση στη σφαίρα της αναπαραγωγής, του «έμμεσου» μισθού (διόδια, ΔΕΗ-χαράτσι, νοσοκομεία-5ευρώ, συλλογικές κουζίνες κ.α.). Λαϊκές διαμαρτυρίες πανελλαδικής εμβέλειας και δυναμικής (παρελάσεις).

¹ Για του λόγου το αληθές, στο τεύχος 192 της Ενημέρωσης του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ που κυκλοφόρησε τον Μάρτη του 2012, (http://www.inegsee.gr/sitefiles/magazine/ESOTERIKO_192.pdf) υπάρχουν στοιχεία για τις απεργίες και στάσεις εργασίας του 2011. Αξίζει πολύ να το διαβάσετε αυτό το άρθρο διότι δείχνει ποιοι κλάδοι τράβηξαν μπροστά (μμε, μμμ, τηλεπικοινωνίες, βιομηχανίες κ.α.) και τα αιτήματά τους. Ενδεικτικά, το απεργιακό επίπεδο έφτασε στα επίπεδα του 1985 με 455 (καταγεγραμμένες) απεργίες και στάσεις εργασίας. Επίσης, χαρακτηριστική μορφή δράσης ήταν οι 53 καταλήψεις χώρων εργασίας! Σημείο ήττας φυσικά οι 9 (!!) σκόρπιες Γενικές Απεργίες.

Ποιός ιστορικός του μέλλοντος μπορεί πραγματικά να πει ότι η εργατική τάξη, αλλά και όλος ο λαός (δηλαδή και οι μικροαστικές τάξεις) δεν αντιστάθηκαν στην έλευση και υλοποίηση του Προγράμματος Δομικής Προσαρμογής;

Μα χάνουμε.

Μα η αναδιάρθρωση περνάει.

Μα όλοι οι αγώνες ήταν αμυντικοί (για απολύσεις, δεδουλευμένα πολλών μηνών, κλεισίματα/πτωχεύσεις, αυξήσεις τιμών, ενάντια στην υπογραφή των Μνημόνιων κτλ.).

Μα ο εργάτης ξεσηκώνεται όταν φτάνει πια στο «αμήν», όταν μένει μήνες απλήρωτος, όταν του λένε οριστικά, τελεσίδικα, ότι η επιχείρηση κλείνει, πτωχεύει.

Μα η εργατική τάξη είναι κατακερματισμένη, δεν βλέπουμε ενωτικούς, διακλαδικούς αγώνες, δεν βλέπουμε ταξική αλληλεγγύη.

Μα δεν μπορούμε να καλεστεί Γενική Απεργία πέρα από τις γραφειοκρατίες των ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ.

Μα τα κινήματα στις γειτονιές και τις πλατείες είναι αδύναμα, συχνά διαταξικά, γεμάτα σύγχυση στους στόχους.

Μα η αντίδραση οργανώνεται και κινηματικά με τους φασίστες, δυναμώνει.

Μα, μα, μα...

Το ποτήρι μπορούμε να το δούμε πάντα μισογεμάτο ή μισοάδειο. Ας κοιτάξουμε όμως λίγο προσεκτικά το τι γίνεται σ' αυτόν τον τόπο, σε σχέση με το τι γινόταν στο κοντινό παρελθόν, και με μια θέληση να στοχαστούμε για το τι πρέπει να γίνει στο άμεσο μέλλον...

Η παγκόσμια κρίση και το σχέδιο της αναδιάρθρωσης στην Ελλάδα και την Ευρώπη

Η πλειοψηφία του «υλικού» κόμματος² θεωρεί την παγκόσμια κρίση δομική του καπιταλιστικού συστήματος, κρίση υπερσυσσώρευσης, κρίση λόγω της πτώσης του ποσοστού κέρδους που επιβάλλει καπιταλιστική αναδιάρθρωση (και πολύ καταστροφή) για ν' αρχίσει ένας νέος γύρος συσσώρευσης. Ελάχιστοι ερμηνεύουν αυτήν την κρίση του παγκόσμιου κεφαλαίου(που πραγματικά στα χρόνια του νεοφιλελεύθερισμού έχει συσσωρεύσει απίστευτη ποσότητα χρημάτων στο χρηματοπιστωτικό σύστημα που κινδυνεύουν να απαξιωθούν γιατί δεν επενδύονται) ως κρίση της κοινωνικής σχέσης Κεφάλαιο -Εργασία (σε όλες τις πολιτικές, ιδεολογικές και οικονομικές μορφές της), **ως κρίση που συσχετίζεται με την Εργασία, κρίση «ανεπαρκούς εκμεταλλευσιμότητας» της παγκόσμιας Εργασίας λόγω της ακαμψίας της, της ανελαστικότητας της, της μη πειθάρχησης της, της (παθητικής και ενεργητικής) αντίστασης της**³. Με άλλα λόγια, αν η ιστορία είναι η ιστορία της πάλης των τάξεων, τότε θα πρέπει να δούμε το ρόλο της ταξικής πάλης στο ξεδίπλωμα της κρίσης.

Ας συγκεντρώσουμε την προσοχή μας στον κοινωνικό σχηματισμό που ζούμε και γνωρίζουμε καλύτερα, στην Ελλάδα.

Γιατί έγινε αυτή το «θέατρο των μαχών» για όλη την Δυτική Ευρώπη, γιατί είναι η χώρα που δέχεται την πιο σφοδρή επίθεση/αναδιάρθρωση, η χώρα με τη μεγαλύτερη ύφεση σε όλον τον πλανήτη⁴; Τί την διαφοροποιούσε σε σχέση με άλλες χώρες της ζώνης στην οποία ανήκει, της ΕΕ;

² Το «υλικό» κόμμα σύμφωνα με τη θεώρηση του ιταλού κομμουνιστή Αμαντέο Μπορντιγκά είναι οι πολλές πρωτοπόρες ομάδες που υπάρχουν, οι ριζοσπαστικές μειοψηφίες. Μ' αυτήν την έννοια το Κόμμα δεν είναι ένα και μοναδικό και επίσημο (το ΚΚΕ) αλλά είναι ένα διάχυτο πολιτικό κίνημα της τάξης που αποτελείται από ομάδες, οργανώσεις, κόμματα. Στην Ελλάδα είναι πολύ χαρακτηριστικό αυτό το «υλικό» κόμμα, άλλοτε το λέμε «κίνημα», άλλοτε «χώρο», άλλοτε ριζοσπαστικές, πολιτικές μειοψηφίες κ.α. Το ΚΚΕ, ο ΣΥΡΙΖΑ, η ΑΝΤΑΡΣΥΑ, το ΚΚΕ μ-λ, οι ΟΚΔΕ κ.α. δεκάδες κόμματα και οργανώσεις, ομάδες, στέκια και καταλήψεις (π.χ. αναρχικών) προσπαθούν να παίξουν πολιτικό ρόλο, να συμβάλουν στη ριζοσπαστικοποίηση των εργαζομένων (με λάθη, ανεπάρκειες, επιτυχίες κτλ.). Κανείς δεν μπορεί ν' αμφισβητήσει την ύπαρξη και τη δράση αγωνιστών σ' αυτές τις ομαδοποιήσεις. Είναι το «υλικό» κόμμα, το διάχυτο πολιτικό κίνημα της τάξης.

³ Μια τέτοια προσέγγιση έχω παρουσιάσει κι εγώ (στο άρθρο μου «*Μια αιρετική ταξική ερμηνεία της χρηματοπιστωτικής κρίσης*» που δημοσιεύτηκε στον Ριζοσπαστικό Προβληματισμό - <http://rizospastes.blogspot.gr/2008/10/2.html>) αλλά και πολλοί άλλοι αγωνιστές που αντλούν από την παράδοση αναλύσεων του αυτόνομου Μαρξισμού, ο οποίος δίνει βάρος στην ταξική πάλη ως μοχλό κίνησης της ιστορίας (δες π.χ. τη μπροσούρα «Υποσχετικές Επιστολές» από τη συλλογικότητα αυτόνομων μαρξιστών Midnight Notes στο <http://www.rebelnet.gr/articles/view/Promissory-Notes--From-Crisis-to-Commons-1/highlight:midnight%20notes>). Στο συγκεκριμένο ιστότοπο υπάρχουν πολλές μεταφράσεις Αυτόνομων Μαρξιστών.

⁴ Η Ελλάδα βρίσκεται στην τελευταία θέση της καπιταλιστικής γης! Το 2011 είχε μείωση του ΑΕΠ της τάξης του 6% και βρισκόταν στην 185^η θέση σε 185 χώρες!! (πηγή: http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_GDP_%28real%29_growth_rate)

Η επίσημη εκδοχή είναι πως το πρόβλημα ήταν το μέγεθος των δημόσιων ελλειμμάτων και του δημόσιου χρέους. Το χρέος αυτό αναπτύχθηκε λόγω πολιτικών του Κράτους για 30 χρόνια. Τί συνέβη και διογκώθηκαν τα ελλείμματα και το χρέος; Στα χρόνια της (καπιταλιστικής) ανάπτυξης (ειδικά από το '96 και μετά), όταν το Κράτος θα «έπρεπε» να μαζέψει φόρους και να μειώσει τα δημόσια ελλείμματα και το δημόσιο χρέος, γιατί δεν το έκανε; Δεν το έκανε γιατί στήριξε τις συμπράξεις με συγκεκριμένες μερίδες του μεγάλου κεφαλαίου (τραπεζικό, κατασκευαστικό, εφοπλιστικό κ.α.) και εξασφάλισε την φορο-ασυλία τους⁵. Ταυτόχρονα, όμως, «έκλεινε και το μάτι» σε χιλιάδες μικρά αφεντικά που ούτε ένσημα κολλούσαν, ούτε αποδείξεις δεν έκοβαν – αυτό το δεύτερο ισχύει και για πολλούς αυτό-απασχολούμενους⁶. Το Κράτος δεν μείωσε τα ελλείμματα του προϋπολογισμού γιατί έπρεπε να πάει κόντρα **και** στις δυνάμεις της μισθωτής εργασίας, να χάσει τη συναίνεση τους π.χ. μειώνοντας τις κοινωνικές παροχές, κόβοντας μισθούς. **Έτσι το χρέος διογκωνόταν για να ικανοποιήσει τόσο τους καπιταλιστές (μεγάλους και μικρούς) όσο και τους εργάτες (κυρίως του δημοσίου τομέα). Μετά τη δεκαετία του '80, τα δημόσια ελλείμματα και το δημόσιο χρέος διατηρούσαν συγκεκριμένες ισορροπίες μεταξύ των τάξεων στον ελλαδικό κοινωνικό σχηματισμό**. Αυτές οι ισορροπίες φαίνονταν και

Ούτε η Αίγυπτος ούτε η Λιβυή δεν βίωσαν τέτοια ύφεση το 2011. Καλώς έγγραφα για Οικονομικό Πόλεμο (<http://rizospastes.blogspot.gr/2010/04/6.html>). Το ΙΝΕ/ΓΣΕΕ (Ετήσια Έκθεση 2012) υπολογίζει ότι η σωρευτική ύφεση θα είναι 22% τον Δεκέμβρη του 2012. Ο ίδιος ο Στουρνάρας μίλησε πρόσφατα για σωρευτική μείωση του ΑΕΠ κατά 25% μέχρι το 2014 κάτι που μόνο σε καταστάσεις πολέμου βλέπουμε (<http://www.imerisia.gr/article.asp?catid=26516&subid=2&pubid=112923718>).

⁵ Η σχέση του πολιτικού προσωπικού (των ΝΔ-ΠΑΣΟΚ) και του μεγάλου κεφαλαίου (τραπεζικού, κατασκευαστικού, εφοπλιστικού, βιομηχανικού κτλ. – όλα αυτά τα κεφάλαια έχουν πια οργανική σχέση μεταξύ τους υπό την ηγεμονία των συμφερόντων του χρηματοπιστωτικού συστήματος) έφτασε να είναι και αυτή τόσο οργανική, που εν καιρώ κρίσης, ένας τραπεζίτης κατέληξε να γίνει Πρωθυπουργός και ο πρόεδρος του IOBE Υπουργός Οικονομικών. Οι λίστες και τα σκάνδαλα που ανακοινώνονται είναι η κορυφή του παγόβουνου σε μια βαθιά διαδικασία σύνδεσης που ξεκίνησε από το '90.

⁶ Τα στοιχεία για τη φοροδιαφυγή είναι συγκλονιστικά. Το 2012 η παραοικονομία έφτανε το 24% του ΑΕΠ ενώ παλιότερα ήταν ακόμα πιο μεγάλη (<http://www.imerisia.gr/article.asp?catid=26516&subid=2&pubid=112927936>)

Οι ελεύθεροι επαγγελματίες, σύμφωνα με τις δηλώσεις στην εφορία για το 2010, είχαν κατά μέσο όρο εισόδημα 13.307 ευρώ, όσο ένας μισθωτός των 950 ευρώ. Ορισμένοι όμως ελεύθεροι επαγγελματίες, όπως οι ιδιοκτήτες εστιατορίων, μπαρ, οι καταστηματάρχες τροφίμων, φρούτων, ειδών αρτοποιίας, ενδυμάτων, υποδημάτων, επίπλων, φωτιστικών κ.α. δήλωσαν κατά μέσο όρο εισόδημα κάτω από 7.000 ευρώ! (Πηγή: Τα Νέα, 10/9/2012). Από την προσωπική μας εμπειρία ξέρουμε πόσες αποδείξεις δεν κόβονται. Οι άμεσοι φόροι μαζεύονται κυρίως από τους μισθωτούς και τους συνταξιούχους. Όλα αυτά τ' αναφέρω, όχι επειδή η φοροδιαφυγή φταίει για το υπέρογκο χρέος, αλλά για να δούμε τις ταξικές ισορροπίες που διατηρούσε το Κράτος τα προηγούμενα χρόνια.

στην πολιτική μορφή του Κράτους, με την κυριαρχία του δικομματισμού για 30 χρόνια⁷ και την κυριαρχία της έννοιας «Μεταπολίτευση».

Αν όμως τα δημόσια ελλείμματα και το δημόσιο χρέος ήταν το πρόβλημα, τότε θα πίστευε κανείς ότι τα μέτρα θα περιορίζονταν στον Δημόσιο τομέα, π.χ. κόψιμο μισθών ή ηλεκτρονική συνταγογράφηση για να περιοριστεί η δημόσια «σπατάλη» στο φάρμακο κ.α. Θα περιορίζονταν στο Μνημόνιο 1, που αφορούσε κυρίως τις περικοπές στον Δημόσιο τομέα και την αύξηση των φόρων/εσόδων.

Αντίθετα, τα μέτρα έπληξαν καίρια και τον Ιδιωτικό τομέα της οικονομίας.

Για να δούμε προσεκτικά μερικά απ' αυτά:

- **Κατάργηση των κλαδικών συμβάσεων** και προώθηση των επιχειρησιακών και κυρίως των ατομικών. Μέτρο που υποσκάπτει το έδαφος συγκρότησης των περισσότερων σωματείων τα οποία στηρίζονται ακριβώς στη συλλογική διεκδίκηση που οδηγεί σε συλλογικό συμβόλαιο.
- **Σφοδρή μείωση των μισθών, του εισοδήματος, του βιοτικού επιπέδου.** Δεν είναι μόνο το μείον 22% που υπογράφηκε με το Μνημόνιο 2 του Φλεβάρη. Σε πολλές επιχειρήσεις που οι μισθοί ήταν πιο μεγάλοι ή σε μικρές επιχειρήσεις όπου κυριαρχεί ο καπιταλισμός της απόλυτης υπεραξίας, η πίεσης της ανεργίας οδηγεί σε απώλειες της τάξης του 30% στους μισθούς, ίσως και παραπάνω. Αν σ' αυτό προσθέσουμε και τις απολύσεις (π.χ. μπορεί ένα μέλος του νοικοκυριού να απολύθηκε κάτι που προκαλεί σημαντική απώλεια εισοδήματος για το νοικοκυριό) και τη μεγάλη αύξηση άμεσων και έμμεσων φόρων (ΦΠΑ 23%, αφορολόγητο 5.000, αύξηση στα καύσιμα, εισιτήρια κτλ.) μιλάμε για πολύ μεγάλη απώλεια εισοδήματος για τους μισθωτούς. Το ΙΝΕ/ΓΣΕΕ⁸ αναφέρει ότι **η αγοραστική δύναμη του μέσου μισθού έχει υποχωρήσει στα επίπεδα του 2003 και των μειωμένων κατώτατων μισθών έχει υποχωρήσει στα επίπεδα της δεύτερης πενταετίας της δεκαετίας του 1970.** Πάμε λοιπόν για επιστροφή πριν το '81, **στο μεταπολεμικό βιοτικό επίπεδο για**

⁷ Εδώ να πω ότι και τα κόμματα της Αριστεράς πολιτεύονταν για 30 χρόνια με βάση τις συγκεκριμένες ισορροπίες. Είναι γνωστό π.χ. ότι το ΚΚΕ έχει διείσδυση σε μικρούς εργοδότες και αυτό-απασχολούμενους και γι' αυτό αντιμάχεται μόνο το «μεγάλο κεφάλαιο», τα «μονοπώλια». Λες και ο μικρός εργοδότης δεν είναι «κεφαλαιακή σχέση» ποιοτικά, ως εργοδοτική προσταγή και συμφέρον. Πάντως αυτά τα 30 χρόνια, και ειδικά τα τελευταία είκοσι, η εργατική τάξη του ιδιωτικού τομέα βγήκε πιο «ριγμένη» σε σχέση με όλους τους άλλους (μισθωτούς δημοσίου τομέα, μικροαστούς αυτο-απασχολούμενους, καπιταλιστές/εργοδότες μικρούς και μεγάλους). Η δυσανεξία της φάνηκε στο δεύτερο μισό της δεκαετίας του 2000, ειδικά στους νέους εργαζομένους.

⁸ Στοιχεία μας δίνει η ετήσια έκθεση του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ για το 2012 (<http://www.inegsee.gr/ereynes-meletes/ekthesh/Ethsia-Ekthesh-2012-H-ellhnikh-oikonomia-kai-h-apasxolhsh.html>). Ο ίδιος ο ΟΟΣΑ μιλά για μείωση των εισοδημάτων κατά 25,3%.

την Ελλάδα, όταν φυσικά δεν υπήρχε κανένας «Κενστανισμός» γι' αυτόν τον τόπο και χιλιάδες εργατών μεταναστεύαν (επιλογή πολύ πιο δύσκολη τώρα, κάτι στο οποίο θ' αναφερθούμε παρακάτω).

- **Χιλιάδες απολύσεις** από κερδοφόρες επιχειρήσεις και όχι μόνο από «προβληματικές». Η αδυναμία αντίστασης στις απολύσεις και τη μαζική ανεργία αποτελεί **«μαύρη σελίδα» του οργανωμένου εργατικού κινήματος**, αφού η μαζική ανεργία ρυθμίζει την αγορά εργασίας, τα εργασιακά δικαιώματα και τους μισθούς, τόσο καλά όσο και οι κρατικοί νόμοι. Θυμίζω ότι το εργατικό-συνδικαλιστικό κίνημα είχε παλέψει πολύ πιο αποτελεσματικά τη δεκαετία του '80 στην αύξηση της ανεργίας π.χ. το Κράτος αναγκάστηκε να διαχειριστεί και να διατηρήσει πολλές προβληματικές επιχειρήσεις. Επιπλέον, ως το 2010 αρκετοί απολυμένοι-άνεργοι πετύχαιναν ευνοϊκό καθεστώς αποζημίωσης μέσω πιέσεων⁹.
- Απογείωση της εκ περιτροπής και μερικής εργασίας λόγω πτώσης της παραγωγικής δραστηριότητας, αύξηση των ολιγόμηνων συμβάσεων (μέσω και του ΕΣΠΑ στο Δημόσιο), ραγδαία αύξηση της (ήδη διογκωμένης στην Ελλάδα) «μαύρης» απασχόλησης. Με άλλα λόγια, **αύξηση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης** και συνάμα της **ελαστικοποίησης του ωραρίου**.

Είχαμε ακόμα και άλλες «μεταρρυθμίσεις», που σχετίζονται με τον ιδιωτικό τομέα και την αγορά εργασίας, όπως η αναδιάρθρωση της Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης, η αναδιάρθρωση του Ασφαλιστικού, το άνοιγμα των κλειστών επαγγελματιών με σκοπό την διάλυση των αυτο-απασχολούμενων π.χ. στις χερσαίες μεταφορές, η φορολογική επίθεση στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και τους αυτο-απασχολούμενους πάλι με σκοπό την καταστροφή/μείωση των μικρών επιχειρήσεων και εν τέλει των μικροαστικών τάξεων¹⁰.

Όλα τα παραπάνω μέτρα στον Ιδιωτικό Τομέα παίρνονται στο όνομα της έλλειψης ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας. Το βασικό αστικό επιχείρημα είναι ότι όταν ξαναγίνει ανταγωνιστική η ελληνική οικονομία και γίνουν επενδύσεις και αναπτυχθούν επιχειρήσεις (μέσω μιας ραγδαίας εσωτερικής υποτίμησης) τότε θα μπορέσουν να τροφοδοτηθούν με χρήματα

⁹ Μέχρι πρόσφατα έπαιρναν χρήματα μέσω ειδικών κρατικών επιδοτήσεων (για σύνταξη ή επιδόματα) οι απολυμένοι-άνεργοι των ΒΦΛ, Συνεταιριστικά Λιπάσματα, Ελληνίτ, Λαναρά, Πίνδος, Ολυμπιακή Αεροπορία, EBZ, Κλωστήρια Πρεβέζης κ.α. Όλοι αυτοί οι εργαζόμενοι πίεσαν για τα καταφέρουν! Ένα άλλο παράδειγμα είναι ότι μέχρι και σήμερα στην Wind, η εταιρεία δεν προχωρά σε απολύσεις, αλλά σε «εθελουσίες εξόδους» με καλύτερη αποζημίωση για τους εργαζομένους. Και αυτό διότι φοβάται τις αντιδράσεις του σωματείου. Οι απολύσεις δεν είναι de facto δίχως κόστος.

¹⁰ Π.χ. η αύξηση του ΦΠΑ σε 23% πλήττει πρώτα και κύρια τις μικρές επιχειρήσεις και τους αυτο-απασχολούμενους και όχι τις μεγάλες επιχειρήσεις που στηρίζονται σε ένα διευρυμένο κύκλο εργασιών και στην απόσπαση σχετικής υπεραξίας. Τώρα με το 3^ο Μνημόνιο και τη φορολόγηση των ατομικών επιχειρήσεων, των ΕΠΕ και ΟΕ, με 30-35%, με τους ίδιους δηλαδή συντελεστές που φορολογούνται οι μεγάλες ΑΕ, το μικρό κεφάλαιο θα σβήσει (αν δεν βουτήξει βαθιά στην παραοικονομία).

και τα δημόσια ταμεία (μέσω της φορολόγησης). Αυτό το επιχείρημα, αν και πολλοί φιλελεύθεροι το υποστηρίζουν απέναντι στο «υπέρογκο, παρασιτικό Κράτος» των «προνομιούχων, βολεμένων δημοσίων υπαλλήλων» που μαζί με τους βουλευτές τα «έφαγαν», δεν πείθει έναν άνθρωπο με στοιχειώδη κριτική ικανότητα. *Γιατί τα δημόσια ταμεία συνέχιζαν να αδειάζουν όταν οι επιχειρήσεις έβγαζαν ιλιγιώδη κέρδη για 15 χρόνια και ο ρυθμός ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας έτρεχε με 3-4%; Πού πήγαν αυτά τα κέρδη;* Απλά ερωτήματα που έβαλε και κοινοβουλευτικά πρόσφατα ο ΣΥΡΙΖΑ ζητώντας εξεταστική για το Μνημόνιο.

Άλλο είναι λοιπόν το μέλημα της αστικής τάξης και του πολιτικού προσωπικού: να χτυπηθεί ό,τι στην Ελλάδα παρέμενε «ανελαστικό, μη-ανταγωνιστικό» από τους ταξικούς συσχετισμούς, τις ταξικές ισορροπίες που διαμορφώθηκαν στη Μεταπολίτευση. **Γιατί στην πραγματικότητα, ο κοινωνικός σχηματισμός αυτός δεν είχε αναδιαρθρωθεί το ίδιο σε σχέση με την «προηγμένη Ευρώπη».** Όποιος έχει εμπειρία της κοινωνικής ζωής σε χώρες της Δυτικής Ευρώπης γνωρίζει ότι μετά τη νεοφιλελεύθερη αναδιάρθρωση που ξεκίνησε στα τέλη του '70-αρχές '80 (όταν η Ελλάδα έμπαινε για πρώτη φορά στην εποχή ενός ιδιότυπου «Κενστανισμού») η αγορά εργασίας σε Γαλλία, Αγγλία, Γερμανία, Ολλανδία κτλ. περιελάμβανε ένα πολύ μεγαλύτερο αριθμό ενοικιαζόμενων ή συμβασιούχων ή γενικά προσωρινών/ελαστικών/επισηλών εργαζομένων. Γνωρίζει ότι υπήρχαν πολύ λιγότερες μικρομεσαίες επιχειρήσεις και φυσικά πολλοί λιγότεροι αυτο-απασχολούμενοι και πολλοί περισσότεροι μισθωτοί¹¹. Γνωρίζει ότι το Ασφαλιστικό είχε ήδη τροποποιηθεί από αναδιανεμητικό σε κεφαλοποιητικό σε αρκετές Δυτικές χώρες. Γνωρίζει ότι τα Πανεπιστήμια και τα σχολεία αλλά και η Υγεία είχαν εμπορευματοποιηθεί σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό απ' ό,τι στην Ελλάδα. Γνωρίζει ότι αν ήσουν μισθωτός, φοιτητής και γενικά άνθρωπος με χαμηλό εισόδημα, για να έμενες στις ευρωπαϊκές πρωτεύουσες νοίκιαζες δωμάτιο και όχι γκαρσονιέρα ή σπίτι. Γνωρίζει ότι το κόστος των μεταφορών (τραίνο, μετρό) για έναν εργάτη ήταν πολύ μεγαλύτερο σε σχέση με αυτό που ίσχυε στην Ελλάδα (πριν τη χρονιά ορόσημο, το 2010). Γνωρίζει ότι πολλές επιχειρήσεις Κοινής Ωφέλειας (τραίνα, ενέργεια, νερό) είχαν ιδιωτικοποιηθεί. **Όλα αυτά δεν λάμβαναν χώρα στην «ανελαστική» Ελλάδα. Η Ελλάδα δεν είχε αναδιαρθρωθεί όπως η Δυτική Ευρώπη.** Υπήρχε μια ισορροπία των ταξικών δυνάμεων που δεν άφηνε τη σφοδρή επίθεση του κεφαλαίου παρά μόνο το συνεχές «νεοφιλελεύθερο ροκάνισμα» δικαιωμάτων. Η έλευση της παγκόσμιας κρίσης επιτάχυνε την Ιστορία. Έτσι λοιπόν, τα μέτρα που παίρνονται αποτελούν **συνέχεια αλλά και προέκταση της αναδιάρθρωσης του καπιταλισμού που ξεκίνησε στα τέλη του '70 στη Δυτική Ευρώπη και Β.Αμερική.** Αυτή η «προέκταση» συμβαίνει, και λόγω της παγκόσμιας κρίσης, και επειδή όταν μια τάξη ξεκινά τη συνολική επίθεση «τα θέλει όλα» και φωνάζει: «αν όχι τώρα, τότε;», «αν όχι εμείς, ποιοί;». Όπως είπε και ένας σύντροφος, τα συνθήματα των αναρχικών του 2008 έγιναν συνθήματα της αστικής τάξης το 2010! Πρόκειται για την «αντι-εξέγερση» ή «αντεπανάσταση» όπως σύντροφοι την περιέγραψαν.

¹¹ Στη Δυτική Ευρώπη το ποσοστό των μισθωτών επί του συνόλου των απασχολούμενων αγγίζει το 80% (ενώ στην Ελλάδα είναι 64%).

Το γεγονός ότι η παγκόσμια κρίση είναι προέκταση της (υποβόσκουσας) παγκόσμιας κρίσης του '70 φαίνεται και από τη ραγδαία αύξηση των «μικρών», περιφερειακών κρίσεων από το '80 και μετά (κρίση Ασιατικών Τίγρεων, κρίση dotcom, κρίσεις στεγαστικών δανείων κτλ.). Στην πραγματικότητα, για το χώρο της Δυτικής Ευρώπης, **η κρίση είναι η μεταπολεμική δύναμη της εργατικής τάξης.** Το κεφάλαιο δεν μπόρεσε να πάρει τη μεγάλη ρεβανς και να οδηγήσει την εργατική τάξη στο προ-Κενστανισμού επίπεδο διαβίωσης και κυρίως οργάνωσης. Αναμφίβολα την κατακερμάτισε, την αποδυνάμωσε οργανωτικά και πολιτικά-ιδεολογικά (εκμεταλλεζόμενη και το Τέλος της Ιστορίας μετά το '89), κατακρεούργησε πραγματικά την «εργατική ταυτότητα», αλλά δεν την «γύρισε» (όσον αφορά τη διαβίωση και τις συνθήκες και την ανταμοιβή δουλειάς) σε προπολεμικά επίπεδα. Προτίμησε για 20 χρόνια την διεθνοποίηση, την μετανάστευση κεφαλαίων-επενδύσεων σε άλλες χώρες, προτίμησε να «εισάγει μετανάστες» στις Δυτικές χώρες. Δημιουργήθηκε μια νέα μορφή διεθνοποιημένου καπιταλισμού («παγκοσμιοποίηση») όπου η ανάγκη για ενεργή ζήτηση/κατανάλωση των προϊόντων που παράγονται εξυπηρετήθηκε από τη ζώνη της Ευρώπης και της Β.Αμερικής μέσω της πίστωσης. Αυτό που ζούσαν οι εργάτες της Ευρώπης πριν τον Β΄ παγκόσμιο πόλεμο και μέχρι το '50 (πολύ χαμηλοί μισθοί και φτώχεια, αναπαραγωγή αναγκαστικά σε διευρυμένο νοικοκυριό, άσχημες συνθήκες εργασίας, έλλειψη δομών κοινωνικής πρόνοιας, ελλιπή πολιτική αναγνώριση ως π.χ. εθνικοί συνομιλητές, αποκλεισμός από την πίστωση) το ζούνε τώρα στην Ασία, τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, την Κίνα¹² κ.α. Και φαίνεται ότι ήρθε και η ώρα της Ευρώπης να το (ξανα)ζήσει. Το έδαφος έχει στρωθεί εδώ και 20 χρόνια με μια σειρά νεοφιλελεύθερων μέτρων και με την αλλαγή της προλεταριακής εμπειρίας/ ταυτότητας του μεγαλύτερου μέρους της εργατικής τάξης (ο εργάτης έγινε καταναλωτής, ο μισθός έγινε δάνειο, η συμμετοχή σε διαδικασίες και αγώνες οδηγήθηκε στην ανάθεση/διαχείριση των προβλημάτων από τους ειδικούς: πολιτικούς, συνδικαλιστές, τεχνοκράτες, «επιστήμονες» σαν τον...Καζάκη...κτλ.).

Ο προηγούμενος και ο τωρινός κύκλος αγώνων, η πορεία της ταξικής πάλης:

από την «επίθεση» της νέας ταξικής σύνθεσης στην αντεπίθεση της αστικής τάξης και τώρα στην «άμυνα» ολόκληρης της εργατικής τάξης και των μικροαστικών τάξεων μαζί!

---

¹² Βέβαια η αύξηση των επιθετικών αγώνων εκεί ήταν καταλυτική για το παγκόσμιο ξεδίπλωμα της «κρίσης εκμεταλλευσιμότητας της παγκόσμιας εργατικής τάξης» ή «συσσώρευσης κεφαλαίων που απαξιώνονται». Οι Midnight Notes, μια ομάδα που ενημερώνεται για το τι συμβαίνει σε όλο τον κόσμο και δεν πάσχει από «δυτικοκεντρισμό», επιμένει πολύ σε αυτό το σημείο.

Σε μια προηγούμενη ανάλυση¹³ είχα ισχυριστεί ότι μια **νέα ταξική σύνθεση** (τεχνική σύνθεση και πολιτική σύνθεση¹⁴) είχε εμφανιστεί μετά τα μέσα της δεκαετίας του 2000 στην Ελλάδα. Πρόκειται για τους νέους υποτιμημένους εργαζόμενους, αυτούς που ξεκίνησαν (και συνεχίζουν) να βρίσκονται στην αγορά εργασίας με νεοφιλελεύθερους όρους υποτίμησης πριν έρθουν τα Μνημόνια: ταχυμεταφορές, επισιτισμός, τηλεπικοινωνίες, εμπόριο, ΜΜΕ, ποικίλες υπηρεσίες του τριτογενή, κλάδοι που διογκώθηκαν μετά το '90, συχνά με ελαστικές σχέσεις εργασίας, εργαζόμενοι χωρίς καμία στήριξη και εκπροσώπηση από τα παραδοσιακά συνδικάτα, χωρίς τα ιδεολογικά βαρίδια της Αριστεράς, με νέες μορφές κοινωνικής δικτύωσης, νέους κώδικες επικοινωνίας, συχνά με υψηλό μορφωτικό επίπεδο, παιδιά των πόλεων που φλερτάρουν ιδεολογικά με το Τέλος της Ιστορίας όταν απογοητεύονται και περιμένουν μια Νέα Ιστορία, μια Νέα Αφήγηση όταν ενθαρρύνονται. Η πολιτική εκδήλωση αυτής της νέας ταξικής σύνθεσης εκδηλώθηκε με μια σειρά αγώνων και δημιουργίας οργανωτικών μορφωμάτων (πρωτοβάθμια σωματεία, επιτροπές αγώνα, πρωτοβουλίες εργαζομένων) **την τριετία 2006-2008**¹⁵. Πρώτο σημάδι ότι κάτι άλλαζε ήταν το 2005, όταν οι ναυτεργάτες βρήκαν μια αναπάντεχη στήριξη στον αγώνα τους από νέο πολιτικοποιημένο κόσμο που άφησε τα ραντεβού της «αντι-παγκοσμιοποίησης» και επέστρεψε στο κοινωνικό πεδίο –έστω και με όρους πολιτικών οργανώσεων τότε. Η νέα ταξική σύνθεση όμως ανατροφοδοτήθηκε καίρια από το φοιτητικό κίνημα του 2006-2007, ένα κίνημα που δεν ήταν αμιγώς «εκπαιδευτικό», αφού και κριτικές για τη φοιτητική εργασία στο Πανεπιστήμιο-επιχείρηση ακούστηκαν, και πολλοί

¹³ «Κρίση, Εξέγερση, Ταξική Σύνθεση» στο <http://rizospastes.blogspot.gr/2009/06/2009.html>

¹⁴ Για το εργαλείο της Ταξικής Σύνθεσης δες στο <http://rizospastes.blogspot.gr/2009/06/blog-post.html> Πρόσφατα κυκλοφόρησαν δύο κείμενα του ιταλού αγωνιστή και ιστορικού της εργατικής τάξης Sergio Bologna («Η Φυλή των Τυφλοπόντικων» από τις εκδόσεις Κινούμενοι Τόποι και «Ναζισμός και Εργατική Τάξη» από τις εκδόσεις Antifa Scripta) όπου παρουσιάζεται η ταξική σύνθεση σε δύο διαφορετικές περιόδους και χώρες. Η ιστορία της «ταξικής σύνθεσης» περιγράφεται και στο πρόσφατο βιβλίο για την Ιταλική Αυτονομία, «Έφοδος στον Ουρανό: Ταξική Σύνθεση και Ταξική Πάλη στον Ιταλικό Αυτόνομο Μαρξισμό» του Steve Wright από τις εκδόσεις Κόκκινο Νήμα.

¹⁵ Ας θυμηθούμε μερικά: anticallcenter και αργότερα σωματεία εργαζομένων στα τηλεφωνικά κέντρα εξυπηρέτησης του ΟΤΕ, σωματείο Wind, σωματείο Vodafone, σωματείο Forthnet, ΣΒΕΟΔ, ΣΕΤΤΕΑ, συμβασιούχοι ΕΛΤΑ, σωματεία Σερβιτόρων-Μαγείρων σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη, συνέλευση στα μμε/κατάληψη ΕΣΗΕΑ, Ασύνταχτος Τύπος, Διακόπτες, Ρεπό στο εμπόριο, πρωτοβουλίες για την Κούνεβα, για τις εργολαβίες του ΑΠΘ, Ανοιχτή Συνέλευση Εργαζομένων-Ανέργων, Σωματείο Μισθωτών-Τεχνικών Θεσσαλονίκης, Νοικιασμένοι Εργαζόμενοι, Επισφάλεια, Σωματεία στο Ελ.Βενιζέλος, Συντονιστικό Ωρομισθίων-Αναπληρωτών κ.α. Κάποια απ' αυτά τα συλλογικά μορφώματα χτίστηκαν λίγο πριν ή μετά απ' αυτήν την τριετία (2006-2008), κάποια διαλύθηκαν τώρα, **αλλά σημασία έχει η ιστορική κίνηση, ότι εκείνη την περίοδο υπήρχαν νέοι άνθρωποι που θέλησαν ν' αγωνιστούν και κατάφεραν να οργανωθούν**. Αυτά τα μορφώματα αποτελούν την «κορυφή του παγόβουνου», γιατί πολύς νέος κόσμος είχε ανοίξει τ' αυτιά του, συζητούσε, συμμετείχε σε δράσεις και ας μην άνηκε στον πυρήνα των συγκεκριμένων συλλογικοτήτων.

φοιτητές ήταν πια νέοι εργαζόμενοι και έκριναν τις συνθήκες εργασίας και το μέλλον που τους επιφυλάσσουν. Ο νέος κόσμος συμμετείχε και στη μάχη του Ασφαλιστικού το 2007-2008 αλλά η επίθεση του κορυφώθηκε με τον Δεκέμβρη του 2008 (όπου και οι μαθητές έπαιξαν καταλυτικό ρόλο).

Αυτή η τριετία (2006-2008) και η κατάληξη της (Δεκέμβρης) σε συνδυασμό με το ξεδίπλωμα της χρηματοπιστωτικής κρίσης (το 2009) ήταν αρκετή για τ' αφεντικά για να προσανατολιστούν: «μια γενιά που κριτικάρει το g700 πρέπει να καταλάβει ότι υπάρχει και το g400. Το ίδιο και οι γονείς τους που τροφοδοτούν τις προσδοκίες και σιωπηλά συναίνεσαν στην εξέγερση του Δεκέμβρη». Ακούγεται πολύ σχηματικό αλλά στην πραγματικότητα αυτό συνέβη: η αντεπίθεση του κεφαλαίου δεν μπορούσε να περιλαμβάνει μόνο τους νέους εργαζόμενους αλλά και τους γονείς τους, την παλιότερη γενιά εργαζομένων, τελικά όλη την κοινωνία. **Η κρίση ξεδιπλωνόταν με μεγάλη δυναμική κι έτσι η υποτίμηση έπρεπε να λάβει χώρα και σε θύλακες παραγωγικής εργασίας που είχαν διαφορετικό βάρος στη συνολική απόσπαση υπεραξίας και διαφορετική ταξική σύνθεση (π.χ. μεταποίηση, ΔΕΚΟ, τράπεζες).** Έπρεπε ακόμα ν' αναδιρθρωθούν χώροι που ευθύνονται για την αναπαραγωγή των προσδοκιών της νέας ταξικής σύνθεσης (σχολείο, Πανεπιστήμιο). Το εγχείρημα δύσκολο. Ξεκινά το φθινόπωρο του 2009 («λεφτά δεν υπάρχουν, τα ταμεία τ' άφησε η ΝΔ άδεια») και προχωρά το 2010. Η αστική τάξη εξαπολύει **έναν κορυφαίο ιδεολογικό πόλεμο** για πολλούς μήνες: spreads, χρέος, ελλείμματα, χρεοκοπία, παθογένειες του κρατικού μηχανισμού, «μαζί τα φάγαμε», «ήρθε η ώρα ν' αλλάξουμε». Τεμαχίζουν λοιπόν και χτυπούν: επισήμως τους «μισητούς» δημόσιους μισθωτούς (Μνημόνιο 1), μετά τα «μισητά» κλειστά επαγγέλματα. Ανεπίσημα, η εκκαθάριση επιχειρήσεων στον ιδιωτικό τομέα που έχει αρχίσει από το 2009 και η συνεπαγόμενη ανεργία που εκλύεται «φιμώνει» τους νέους εργαζόμενους. **Χιλιάδες άνθρωποι που αγωνίστηκαν την τριετία 2006-2008, που έθρεψαν προσδοκίες για ένα καλύτερο μέλλον σπάνε τα μούτρα τους (υλικά και ψυχολογικά).** Οι σχέσεις, οι παρέες και τα οργανωτικά μορφώματα που μόλις είχαν φτιάξει οι νέοι εργαζόμενοι δεν επαρκούσαν για το μέγεθος της επίθεσης. Εκεί που πρόλαβαν και υπήρξαν πιο στέρεες βάσεις (βλ. σωματείο Wind) τα πράγματα δεν έχουν ισοπεδωθεί ακόμα. Αλλού, που τα πράγματα βρίσκονταν σε πιο πρωτοβουλιακό, μοριακό, εμβρυακό επίπεδο π.χ. εμπόριο, δεν υψώθηκε σθεναρή αντίσταση και ο κόσμος είτε απολύθηκε είτε δέχθηκε τους νέους δυσμενείς όρους. Άλλωστε μερικοί χώροι, λόγω της φύσης τους (μικρά μαγαζιά, αναλώσιμοι/ανειδίκευτοι εργαζόμενοι) δεν μπορούσαν να κάνουν πολλά, ακόμα και όταν τ' απογεύματα του Δεκέμβρη ο κόσμος τους είχε κατέβει στον δρόμο με ριζοσπαστικό τρόπο.

Αλλαγή στην τεχνική σύνθεση της εργατικής τάξης - η μαζική ανεργία

Εδώ ερχόμαστε σ' ένα κομβικό σημείο: **η τεχνική σύνθεση της τάξης άλλαξε ραγδαία μετά τον Δεκέμβρη ως σήμερα**. Κύριο χαρακτηριστικό της περιόδου είναι η μαζική ανεργία. Αυτό θα εξετάσουμε εδώ, σε σύγκριση με το 2008¹⁶:

- Το 2008 ο ενεργός πληθυσμός της χώρας (άνω των 15) ήταν 9.230.000 ενώ το 2012 ήταν 9.369.000, αυξήθηκε ελάχιστα (+130.000).
- Οι απασχολούμενοι (που περικλείουν 4 κατηγορίες: εργοδότες, αυτο-απασχολούμενοι, μισθωτοί, συμβοηθούντα/μη-αμειβόμενα μέλη της οικογενειακής επιχείρησης) ήταν 4.582.100 ενώ το 2012 ήταν 3.793.100 (-789.000).
- Οι άνεργοι ήταν 357.100 ενώ τώρα είναι 1.168.800 (+811.700).
- Το μη-εργατικό δυναμικό, οι μη-απασχολούμενοι (δηλαδή ούτε άνεργοι, ούτε εργαζόμενοι), οι νοικοκυρές, μαθητές, συνταξιούχοι κτλ. ήταν 4.290.400 ενώ τώρα είναι 4.407.800 (+117.400, σχεδόν όσο και η αύξηση του πληθυσμού).

Απ' αυτά τα στοιχεία μπορούμε να δούμε ξεκάθαρα ότι «τεκτονικές κινήσεις» λαμβάνουν χώρα στο εργατικό δυναμικό: ένα τεράστιο πέρασμα του εργατικού δυναμικού από τον «απασχολημένο» στον «άνεργο» πληθυσμό.

Πιο συγκεκριμένα, όμως, ποιούς έπληξε η ανεργία;

- Οι εργοδότες ήταν 381.200 το 2008, σήμερα 275.300, μειώθηκαν κατά 105.900, ποσοστό 27,7%.
- Οι αυτο-απασχολούμενοι ήταν 957.600 και τώρα 931.900, μειώθηκαν κατά 25.700 ή ποσοστό 2,6%.
- Οι μισθωτοί ήταν 2.974.400 και τώρα 2.398.800, δηλαδή μειώθηκαν κατά 575.600 ή ποσοστό 19,3%.
- Τα συμβοηθούντα/μη αμειβόμενα μέλη της οικογένειας ήταν 268.900 και μειώθηκαν σε 187.100, δηλαδή κατά 81.800 ή ποσοστό 30,4%.

Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι αυτοί που χτυπήθηκαν ιδιαίτερα ήταν οι εργοδότες και οι μισθωτοί¹⁷. Ποιοί εργοδότες χτυπήθηκαν; Φυσικά όχι ο

¹⁶ Συγκρίνω την ίδια πηγή που χρησιμοποίησα και στο άρθρο «Εξέγερση, Κρίση, Ταξική Σύνθεση», τη Στατιστική Υπηρεσία. Συγκρίνω το Β' τρίμηνο του 2008 με το Β' τρίμηνο του 2012, **4 χρόνια μετά**.

¹⁷ Τα «συμβοηθούντα» μέλη είναι ιδιαίτερη συνθήκη. Αυτή η κατηγορία (άμισθων συχνά) εργαζομένων αποτελείται από νέα παιδιά και γυναίκες που βοηθούν την οικογενειακή επιχείρηση και συγκεντρώνονται **μόλις σε 4 κλάδους της οικονομίας**: τη γεωργία, τη μεταποίηση, το εμπόριο και τον επισιτισμό. Η ραγδαία μείωση τους έχει να κάνει με τις πολλές οικογενειακές, μικρές επιχειρήσεις που έκλεισαν στη μεταποίηση-εμπόριο-επισιτισμό και λιγότερο στη μείωση της απασχόλησης στη γεωργία (και εκεί υπάρχει μείωση αλλά συνολικά οι αγρότες δεν μειώθηκαν σε σχέση με το 2008 - η αγροτιά δεν βιώνει την κρίση στον ίδιο βαθμό

Βερόπουλος κ.α. που ανοίγουν μαγαζιά μέσα στην κρίση αλλά **οι μικροί εργοδότες, το μικρό κεφάλαιο**. Αυτοί είτε απέλυσαν το προσωπικό τους και έγιναν αυτο-απασχολούμενοι, είτε απλά έβαλαν λουκέτο και έμειναν άνεργοι. Την ίδια στιγμή πολλοί μισθωτοί που απολύθηκαν προσπάθησαν ν' ανοίξουν κάτι «δικό τους»¹⁸. Έτσι εξηγείται η στασιμότητα στον αριθμό των αυτο-απασχολούμενων και η στόχευση της Τρόικας και του μεγάλου κεφαλαίου να τους εξοντώσει τελείως με το 3^ο Μνημόνιο (η μισθωτή απασχόληση είναι στην Δυτική Ευρώπη κοντά στο 80% ενώ στην Ελλάδα παραμένει στο 63-64% ακριβώς λόγω της αυτο-απασχόλησης που επιβιώνει). Επιπλέον, ένα στοιχείο που δεν δείχνουν αυτοί οι αριθμοί είναι ότι πολλοί απολυμένοι μισθωτοί πέρασαν στην παραοικονομία, στα «μαύρα» μεροκάματα και στην ταυτόχρονη καταγραφή ως «άνεργοι». Τα στοιχεία είναι αποκαλυπτικά: 1 στους 3 μισθωτούς εργαζόμενους δεν δηλώνεται στο ΙΚΑ (σύμφωνα με τους ελέγχους της Επιθεώρησης Εργασίας για το επτάμηνο «Ιανουάριος 2012 - Ιούλιος 2012» που βγήκαν πρόσφατα στη δημοσιότητα).

Ας κρατήσουμε πάντως δύο πράγματα: οι μικροί-εργοδότες και οι μισθωτοί χτυπήθηκαν και έχουν οδηγηθεί πολλοί απ' αυτούς: α) στην αυτο-απασχόληση (νόμιμη ή μη) β) στη «μαύρη» μισθωτή εργασία και φυσικά γ) στην ανεργία. Αυτές οι δύο κατηγορίες «χτυπημένων από την κρίση» διαφέρουν αρκετά ως προς την πολιτική κουλτούρα και στάση. Αναλύοντας περισσότερο τα στατιστικά στοιχεία, βλέπουμε ότι η μεγάλη μείωση εργοδοτών προέρχεται από τη μεταποίηση, το εμπόριο και τον επισιτισμό (και όχι από τους professionals, τα επιστημονικά/τεχνικά επαγγέλματα ή τους αγρότες). **ΕΙΝΑΙ ΛΟΙΠΟΝ ΟΙ ΜΑΓΑΖΑΤΟΡΕΣ- ΒΙΟΤΕΧΝΕΣ, ΕΙΝΑΙ Η ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΜΙΚΡΟΑΣΤΙΚΗ ΤΑΞΗ ΤΩΝ ΠÓΛΕΩΝ** που προλεταριοποιείται, αυτή που εκμεταλλευόταν τους «μαύρους» εργαζομένους (αλλοδαπούς αλλά και μέλη της οικογένειας), **αυτή που το 2008 είχε «σκυλιάσει» απέναντι στον Δεκέμβρη**. Μην έχουμε αυταπάτες, αυτοί καθώς καταστρέφονται πηγαίνουν περισσότερο προς την άκρα Δεξιά και όχι προς την Αριστερά, ειδικά όταν η τελευταία είναι φιλομεταναστευτική. **Είναι το πρώτο υλικό του αναδυόμενου φασισμού.**

Στους μισθωτούς τώρα, οι κλάδοι με τη μεγαλύτερη μείωση μισθωτών είναι σαφώς οι κατασκευές (-57%) όπου χιλιάδες μετανάστες εργάτες (κυρίως Αλβανοί) πήραν το δρόμο της επιστροφής στη χώρα τους και η μεταποίηση (-35%). Ο δευτερογενής τομέας κατέρρευσε ως τώρα με την πολιτική της «εσωτερικής υποτίμησης», χιλιάδες επιχειρήσεις (μικρές και μεγάλες) έχασαν τον τζίρο τους, τα κέρδη τους και απέλυσαν προσωπικό (άραγε για να το προσλάβουν σε νέα «μακιλαδόρας»;). Στον τριτογενή τομέα, η μείωση της μισθωτής απασχόλησης κινήθηκε στο επίπεδο της γενικής μείωσης των

που τον βιώνουν οι πόλεις και αυτό φάνηκε και στις πρόσφατες εκλογές που οι αγρότες στήριξαν τα παραδοσιακά κόμματα, ΝΔ-ΠΑΣΟΚ).

¹⁸ Ειδικά όσοι είναι professionals, όσοι έχουν τεχνική-επιστημονική εξειδίκευση π.χ. πληροφορικό, πωλητή, μηχανικό κ.λπ. Είναι χαρακτηριστικό ότι αυτοί οι αυτο-απασχολούμενοι αυξάνονται παρά την κρίση (!), ενώ οι μόνοι αυτο-απασχολούμενοι που μειώνονται μαζικά είναι οι έμποροι. Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, Στατιστική Υπηρεσία, Β' Τρίμηνο 2012.

μισθωτών (-20%) , σε μερικούς κλάδους μειώθηκε λιγότερο από 20% ενώ αξιοσημείωτη είναι η μείωση των δημόσιων υπαλλήλων σε 665.000¹⁹.

Ο κόσμος της μισθωτής εργασίας αποτελείται λοιπόν από περίπου 665.000 δημόσιους μισθωτούς, από 1,7 εκ. μισθωτούς του ιδιωτικού τομέα και από 1,2 εκ. ανέργους. Η «μαύρη εργασία» είναι πολύ μεγάλη και αφορά κόσμο που δηλώνεται ως «άνεργος» ή μη-ενεργός. **Όπως και να' χει, είμαστε μπροστά σ' ένα ολοκαύτωμα των μισθωτών με διττή όψη: όχι μόνο γιατί υπάρχουν 1,2 εκ. άνεργοι, αλλά και γιατί η πίεση προς τους 1,7 εκ. μισθωτούς του ιδιωτικού τομέα (για έκπτωση μισθών, δικαιωμάτων κτλ.) είναι ασύλληπτη. Και οι άνεργοι, είτε από τα παραδοσιακά μικροαστικά στρώματα που προλεταριοποιούνται, είτε από τη μισθωτή εργασία, είτε σε λίγο καιρό από τους αυτο-απασχολούμενους, συνεχώς αυξάνονται. Ιστορικά δεν έχω υπόψη εργατικό-συνδικαλιστικό κίνημα που να κατάφερε ν' αντισταθεί στα αντιεργατικά μέτρα όταν υπάρχει τέτοια αναλογία ανέργων-μισθωτών. Πόσο μάλλον όταν έχει τις αδυναμίες που ανέπτυξε το εργατικό-συνδικαλιστικό κίνημα τα τελευταία 20 χρόνια (αποσυσπείρωση, γραφειοκρατικοποίηση/ανάθεση, αριστερός και πρόσφατα αναρχικός σεκταρισμός, έλλειψη εμπειριών σύγκρουσης και αλληλεγγύης, έλλειψη διακλαδικότητας, χρηματισμός/εργοδοτικές παρεμβάσεις κ.α.) Ίσως δεν θα είναι τελικά το εργατικό-συνδικαλιστικό κίνημα αυτό που θ' αντισταθεί μ' επάρκεια. Θα επεκτείνω αυτήν την άποψη παρακάτω.**

Η νέα προλεταριακή εμπειρία της εργατικής τάξης

Οι οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές αλλαγές των τελευταίων δύο χρόνων είναι «σεισμικές» κινήσεις για την εμπειρία ζωής των μαζών. Η οικονομική πίεση μέσω της μείωσης του άμεσου και έμμεσου μισθού οδήγησε σε νέες εμπειρίες ζωής όπως:

- **Αλλαγή στέγης- επιστροφή στο διευρυμένο νοικοκυριό.** Η πτώση εισοδήματος είναι τέτοιας τάξης που δεν μπορεί ν' αντισταθμιστεί π.χ. με το κόψιμο της νυκτερινής εξόδου ψυχαγωγίας,

¹⁹ Στο «Κρίση, Εξέγερση, Ταξική Σύνθεση» είχα χρησιμοποιήσει ως πηγή το ΙΝΕ/ΓΣΕΕ για τον προσδιορισμό των δημοσίων υπαλλήλων (στενού και ευρύτερου δημοσίου τομέα) όπου αναφερόταν ότι αγγίζουν το 1 εκ. Φαίνεται τελικά ότι το ΙΝΕ/ΓΣΕΕ (και συνακόλουθα κι εγώ) είχαμε κάνει λάθος, ο αριθμός των δημοσίων υπαλλήλων ήταν διογκωμένος. Νεότερα στοιχεία δείχνουν ότι οι δημόσιοι υπάλληλοι ήταν 750-800 χιλιάδες και κατά τα τελευταία 2 χρόνια, λόγω συνταξιοδοτήσεων, έφυγαν περίπου 100.000 υπάλληλοι (φυσικά όχι μπάτσοι). Η πρόσφατη απάντηση του υπουργού Μανιτάκη σε σχετική επερώτηση στην Βουλή δίνει τον αριθμό των 665.740 (μόνιμων και μη) ως τις 19/7/2012.

των δαπανών για το κινητό ή για βενζίνη κ.τ.λ. Η δαπάνη στέγασης αποτελεί πάντα τη μεγαλύτερη δαπάνη ενός νοικοκυριού. Στην Ελλάδα υπάρχει ένα ποσοστό ιδιοκατοίκησης μέσω δανείων που δεν έχουν εξοφληθεί. Οι τράπεζες μπαίνουν ως τώρα στο παιχνίδι ρύθμισης των δόσεων των στεγαστικών δανείων, ακριβώς γιατί δεν θέλουν να χάσουν πελάτες και να τους μείνουν άδεια σπίτια που δύσκολα θα βρουν αγοραστή²⁰. Υπάρχουν όμως και αυτοί που νοικιάζουν. Πολλοί νέοι αναγκάστηκαν είτε να συγκατοικήσουν είτε να γυρίσουν πίσω στην πατρογονική εστία, πολλές οικογένειες πήγαν εκεί όπου υπάρχει ένα ιδιόκτητο σπίτι π.χ. στο χωριό, και γενικά έχουμε ένα κύμα «εσωτερικής μετανάστευσης οικονομικής προσαρμογής». Μεγάλο πλήγμα έχουμε δεχτεί απ' αυτή την εσωτερική μετανάστευση, κυρίως προς την επαρχία. Νέοι άνθρωποι, πρωτοπόροι αγωνιστές του 2006-2008 μας αποχωρίζονται. Την ίδια στιγμή οι επαρχιακές πόλεις «αναγεννιούνται» κινηματικά με την επιστροφή αυτών των παιδιών του κινήματος.

- **Εξωτερική Μετανάστευση.** Το κύμα εξωτερικής μετανάστευσης δεν είναι ακόμα μαζικό (π.χ. το 2011 μεταναστεύσαν 25.000 άτομα στη Γερμανία και μερικές εκατοντάδες στην Αυστραλία). Αφορά τόσο ανειδίκευτους εργάτες όσο και επιστημονικό-εξειδικευμένο δυναμικό. **Στη δεύτερη περίπτωση, έχουμε πάλι τη φυγή πολλών προσώπων που στήριξαν το κίνημα τα προηγούμενα χρόνια. Χάνουμε φίλους και συντρόφους.** Η εξωτερική μετανάστευση θα ήταν μαζικότερη αν πολλές από τις χώρες της Ευρώπης δεν βίωναν και αυτές οικονομική κρίση. Πέρα από τις μικρές δυνατότητες απορρόφησης μεταναστών του ευρωπαϊκού Νότου από τη Γερμανία, την Ελβετία, την Ολλανδία και άλλες χώρες του Ευρωπαϊκού Βορρά, όπως και από τη μακρινή Αυστραλία, δεν φαίνεται ότι υπάρχει κάποια σύγχρονη «Γη της Επαγγελίας» για να υποδεχτεί μαζικά έλληνες μετανάστες (όπως ήταν η Γερμανία στη δεκαετία του '60-'70 και η Αμερική στις αρχές του 20^{ου} αιώνα). Τα παραγόμενα όμως αποτελέσματα των μέτρων που έχουν παρθεί δεν έχουν φανεί πλήρως. Πάντα ο κοινωνικός χρόνος διαφέρει από τον πολιτικό. Η ένταση των αδιεξόδων στην Ελλάδα θ' αυξήσει την εξωτερική μετανάστευση. Πάντως εκτιμώ ότι η έλλειψη πραγματικής προοπτικής σε κάποια άλλη κοντινή χώρα θα στρέψει τον κόσμο σε ριζοσπαστικές λύσεις μέσα σ' αυτόν τον τόπο, είτε σε δεξιές λύσεις είτε σε αριστερές.

---

²⁰ Σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών, μέχρι τις 30.12.2012 έχουν ρυθμιστεί 222.384 στεγαστικά δάνεια, ένα ποσό της τάξης των 12,38 δις. Επίσης έχουν ρυθμιστεί 441.038 καταναλωτικά δάνεια/πιστωτικές κάρτες, ποσό της τάξης των 5,88 δις. Συνολικά αγγίζουν τα 800.000 δάνεια. Η πολιτική επιδίωξη είναι να ρυθμίζονται τα δάνεια και να μη φτάνουμε σε κατασχέσεις (που πυροδοτούν πανικό στους δανειολήπτες και κοινωνικές αντιδράσεις). Άλλωστε μόνο με βιώσιμα δάνεια μπορεί να υπάρχει ένα βιώσιμο χρηματοπιστωτικό σύστημα (αυτό που επιδιώκουν και με το κούρεμα του χρέους της χώρας). Στον χρηματοπιστωτικό καπιταλισμό φαίνεται καλύτερο να έχεις δάνειο/τραπεζίτη παρά νοίκι/ιδιοκτήτη που δεν σου κάνει έκπτωση!

- **Διάρρηξη διαπροσωπικών σχέσεων.** «Η φτώχεια φέρνει γκρίνια» λέει η λαϊκή παροιμία. Μεγάλο βάρος στην αντιμετώπιση της δύσκολης οικονομικής-συναισθηματικής κατάστασης πέφτει στο γυναικείο φύλο. Αν σκεφτούμε ότι οι απολύσεις αφορούσαν κυρίως άνδρες εργάτες πάνω από τα 30 (σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία), τότε πολλές γυναίκες βρέθηκαν στη θέση να πρέπει να στηρίξουν και οικονομικά, και συναισθηματικά το νοικοκυριό. Επιπλέον, η δομή της οικογένειας στην Ελλάδα είναι πολύ παραδοσιακή, ακόμα και στα νέα ζευγάρια. Πολλές γυναίκες έχουν αυξημένα καθήκοντα (εργασία, ανατροφή παιδιών, χειρισμός του νοικοκυριού) σε σχέση με τους άντρες. Οι διαπροσωπικές σχέσεις «τεντώνονται».

Την ίδια στιγμή, σε σχέση με την **εργασιακή εμπειρία**, οι άνεργοι και οι εργαζόμενοι βιώνουν πρωτόγνωρες καταστάσεις. Οι άνεργοι κυριολεκτικά «βολοδέρνουν» μεταξύ απόγνωσης και οργής, παραίτησης και προσπάθειας, ντροπής και θυμού. Είδαμε ότι οι περισσότεροι απολυμένοι άνεργοι προέρχονται από την **οικοδομή**, το **εργοστάσιο/βιοτεχνία** και το **εμπορικό μαγαζάκι**. Αυτοί οι χώροι/κλάδοι, πέρα ελάχιστων εξαιρέσεων, δεν είχαν αγώνες. Πολλοί απ' αυτούς τους απολυμένους ανέργους (που είναι κυρίως άνδρες, άνω των 30 ετών, κάτοικοι των λαϊκών συνοικιών των πόλεων) **δεν έχουν καμία εμπειρία οργάνωσης και αγώνα**. Πώς λοιπόν θα γίνουν ένα κοινωνικό υποκείμενο που θα κάνει αγώνες επιβίωσης π.χ. για επιδόματα; Πώς δεν θα κατευθυνθούν στο φασισμό; Θα μιλήσω γι' αυτό παρακάτω.

Οι μισθωτοί εργαζόμενοι, ανάλογα με τον κλάδο που βρίσκονται, έρχονται αντιμέτωποι με πολύ δύσκολες καταστάσεις. Στον ιδιωτικό τομέα, οι μεγάλες επιχειρήσεις προχωρούν σε μείωση μισθών και επιδομάτων (συχνά και με την υπογραφή ανάλογης κλαδικής ή επιχειρησιακής σύμβασης)²¹, εφαρμόζουν μερική ή εκ περιτροπής εργασία λόγω πτώσης του κύκλου εργασιών, ενώ συχνά υπάρχει και καθυστέρηση δεδουλευμένων και απολύσεις. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις ευκολότερα καθυστερούν τα δεδουλευμένα και προχωρούν σε απολύσεις. Παρολαυτά, τ' αφεντικά δεν διστάζουν να κάνουν τα πάντα: κερδοφόρα μαγαζιά που παρουσίασαν ελάχιστες ζημιολύστες χρήσεις όπως π.χ. οι εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα που άνηκαν στον γίγαντα ΔΟΛ, έκλεισαν. **Οι εργοδότες κινούνται με συνειδητό, ταξικό τρόπο, κάνουν αναδιαρθρώσεις, όχι μόνο για ν' αντιμετωπίσουν τις ζημιές της κρίσης.** Χαρακτηριστική είναι η εντατικοποίηση της εργασίας σε πολλές μεγάλες επιχειρήσεις, η είσοδος ατομικών συμβάσεων και η ελαστικοποίηση του ωραρίου χωρίς να φαίνονται άμεσα πρακτικά οφέλη π.χ. πραγματική μείωση του κόστους εργασίας ή αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας. **Τα αφεντικά όμως βρίσκουν την ευκαιρία να εισάγουν τα μέτρα που δεν μπορούσαν τόσα χρόνια.** Κάτω από το βάρος της απίστευτης ανεργίας, η

²¹ Τελευταίο κρούσμα η κατάπτυστη επιχειρησιακή σύμβαση της μεγάλης Sprider Stores με το εργοδοτικό σωματείο-φάντασμα που δήθεν εκπροσωπεί 1500 εργαζομένους. Δες Δελτίο Τύπου ΟΙΥΕ, 25/9/2012.

εμπειρία του μισθωτού του ιδιωτικού τομέα είναι εφιαλτική: εμπεριέχει αβεβαιότητα, ανασφάλεια, τρομοκρατία, εντατικοποίηση, κούραση, ελαστικοποίηση του χρόνου, οικονομική και εν τέλει υπαρξιακή υποτίμηση-γίνεται «δούλος»²².

Στον Δημόσιο τομέα τα πράγματα δεν είναι καθόλου τα ίδια. Μπορεί σε Παιδεία-Υγεία-Πρόνοια-ΟΤΑ, το Κράτος να έχει προχωρήσει σε σημαντικές μειώσεις μισθών και να απειλεί συνέχεια με αξιολόγηση-εφεδρεία-απόλυση, μπορεί ν' αυξάνεται η εντατικοποίηση, αλλά δεν ισχύει η ίδια υπαρξιακή υποτίμηση: γιατί άλλο είναι να λειτουργείς σαν «δούλος» μπροστά στον εργοδότη-Θεό, με το άγχος των αμέτρητων βιογραφικών που περιμένουν στο συρτάρι, και άλλο είναι να έχεις ν' αντιμετωπίσεις τον δημόσιο προϊστάμενο/λειτουργό και την υποστελέχωση της υπηρεσίας σου. Πάντως, το σημαντικότερο που πρέπει να κρατήσουμε για τον Δημόσιο Τομέα είναι ότι το Κράτος **ροκανίζει συνειδητά τις αποταμιεύσεις** της άλλοτε «μεσαίας δημοσιουπαλληλικής τάξης»²³ και **υποστελεχώνει και υποχρηματοδοτεί τις δημόσιες δομές** στα όρια της διάλυσης, με άμεσο θύμα την εργατική τάξη και τις μικροαστικές τάξεις. Το σενάριο δε της εμπορευματοποίησης των δημόσιων αγαθών ακούγεται καλό για τους επενδυτές, αλλά ποιός θα μπορεί να αγοράσει υγεία, παιδεία, πρόνοια κτλ.; Η μαζική φετινή φυγή μαθητών (10.000) από τα ιδιωτικά σχολεία προς τα σχολεία του δημοσίου δείχνει αντίστροφη τάση.

Απ' όλα τα παραπάνω, φαίνεται ότι οι πολιτικές που παίρνονται μετασηματίζουν την καθημερινή εμπειρία της εργατικής τάξης (και όχι μόνο) με «διαλυτικό» τρόπο για τη ΣΥΛΛΟΓΙΚΟΠΟΙΗΣΗ. Διότι όταν ο εργάτης, άνεργος ή μη, φοβάται, πιέζεται χρονικά, οικονομικά, όταν οι διαπροσωπικές του σχέσεις «τεντώνονται», όταν κάνει συνέχεια νέα πλάνα προσαρμογής (θα μετακομίσω; θα μεταναστεύσω; θα κάνω μια δουλειά με

²² Εδώ (http://vasiliskos2.blogspot.gr/2012/09/blog-post_22.html) θα βρείτε μια πολύ δυνατή περιγραφή για το ολοκαύτωμα των Μισθωτών Ιδιωτικού Τομέα. Ένα μόνο απόσπασμα: «Όταν το μεγάλο ξεπούλημα τελειώσει, τα φιλέτα θα έχουν περάσει σε ικανά χέρια ξένων φυσικά, και το δώρο των μνημονιακών ξεπουλημένων κυβερνήσεων είναι που μαζί με το φιλέτο θα τους έχουν δώσει bonus και τις μάζες των σκλάβων που θα τους αγοράζουν στη κυριολεξία για ένα κομμάτι ψωμί. Εκείνους τους σκλάβους που δεν έχουν ούτε επιδόματα, ούτε υπερωρίες, ούτε συνθήκες εργασίας ελεγχόμενες, ούτε ωράριο, ούτε συγκεκριμένο αντικείμενο εργασίας, με μηδέν απαιτήσεις, και μηδέν αντίδραση. Τόσο απλά.

²³ Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, από την αρχή του 2010 μέχρι τον Ιούλη του 2012, οι καταθέσεις των νοικοκυριών και επιχειρήσεων έχουν μειωθεί κατά 83,64 δις ή κατά 35%! Με άλλα λόγια, 1 στα 3 ευρώ «πέταξαν»! Πρόκειται στην πραγματικότητα **για πιστωτικό γεγονός** και γι' αυτό επιβάλλεται η ανακεφαλοποίηση των τραπεζών και οι συγχωνεύσεις τους. Σήμερα, 8 στους 10 καταθέτες έχουν λιγότερα από 2.000 ευρώ στην τράπεζα σύμφωνα με την ΕΕΤ. Άλλο ένα 11% έχει από 2.000 ως 10.000. Τα στοιχεία είναι φουσκωμένα (ακριβώς γιατί η ΕΕΤ θέλει να πιέσει για την ανακεφαλοποίηση) αλλά δεν παύουν να είναι τρομακτικά. **Το λίπος της κοινωνίας τελιώνει μέσα στο 2013.** Οι Δημόσιοι Υπάλληλοι, που πάντα είχαν κάποια χρήματα στην άκρη, τα έχουν ροκανίσει με τις απανωτές μειώσεις μισθών και την έκτακτη φορολογία. Οι μισθωτοί του ιδιωτικού τομέα είναι στη συντριπτική πλειοψηφία μεροδούλι-μεροφάι. Οι άνεργοι στηρίζονται από παλιές αποταμιεύσεις και κυρίως από την οικογένεια.

τον φίλο;), ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΣΥΛΛΟΓΙΚΟΠΟΙΗΘΕΙ. Τα Μνημόνια χτυπούν τη Συλλογικότητα, διαλύουν τον κοινωνικό ιστό. Ποιά μορφώματα θα κρατήσουν ή θα χτίσουν ξανά τη Συλλογικότητα και την Αλληλεγγύη δίνοντας προοπτική Κοινωνικής Αλλαγής;

Η πολιτική σύνθεση της εργατικής τάξης - Νέες κοινότητες αγώνα και η επιστροφή της πολιτικής με Π κεφαλαίο

Η πρώτη αντίδραση της τάξης, στις αρχές του 2010, έγινε με τον κλασικό τρόπο: αγώνες κλαδικού, επιχειρησιακού και 24-ωρες τουφεκίες απεργίες των ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ. Η 5^η Μάη θα μείνει στην ιστορία για την εξεγερσιακότητα του κόσμου αλλά και την τραγωδία της MARFIN. Θα μείνει όμως στην ιστορία και ως το τέλος του Δεκέμβρη. Μορφές πάλης και σύγκρουσης στο δρόμο που υιοθετήθηκαν τον Δεκέμβρη από ένα εξεγερμένο υποκείμενο νεότερης ηλικίας, δεν «ταίριαζαν» ακριβώς με τις αντιλήψεις και τις μορφές σύγκρουσης των παλιότερων εργαζομένων που κατέβηκαν μαζικά, οργανωμένα στο δρόμο (και όχι ως διάχυτο αντάρτικο που ήταν ο Δεκέμβρης). Οι μεγαλύτεροι σε ηλικία εργαζόμενοι απλά επικροτούσαν τα σπασίματα ή φώναζαν «να καεί το μπουρδέλο η βουλή» γεμάτοι θυμό. Όταν όμως συνέβη η MARFIN (και πως να μη συμβεί όταν υπάρχει κόσμος που κατεβαίνει με όρους Δεκέμβρη και ένα κάθαρμα έχει κλειδώσει εργαζομένους μέσα σε τράπεζα της Σταδίου), σώπασαν. Με άλλα λόγια, νέοι παίχτες μπήκαν στο παιχνίδι: ήταν η παλιά ταξική σύνθεση, η οργανωμένη εργασία (εργαζόμενοι στο Δημόσιο Τομέα, στις ΔΕΚΟ καθώς και σε μεγάλες επιχειρήσεις στον ιδιωτικό τομέα όπου υπάρχουν συνδικάτα) καθώς και μικροαστικά στρώματα. Αυτό το πράγμα λίγοι φαίνεται να το κατάλαβαν τότε. Έπρεπε λοιπόν να έρθουν οι Πλατείες έναν χρόνο μετά για να γίνει ολοφάνερο **πόσο αλλαγμένη ήταν η σύνθεση του υποκειμένου που κατέβαινε στον δρόμο** (μεσήλικες εργαζόμενοι και άνεργοι, εργαζόμενοι και μικροαστοί της λαϊκής δεξιάς κατεστραμμένοι από την κρίση, νοικοκυρές και συνταξιούχοι, μισθωτοί του ιδιωτικού τομέα που δεν έχουν καμία οργάνωση/έκφραση/εμπειρία δρόμου κ.τ.λ.). Το κατέβασμα και οι συγκρούσεις του Ιούνη του 2011 ήταν πολύ διαφορετικές από τον Δεκέμβρη. Πέρα ελάχιστων κακών εξαιρέσεων, ο κόσμος που είχε εμπειρία σύγκρουσης στον δρόμο έδειξε μοναδική ωριμότητα έτσι ώστε να μπορέσει να εμπλακεί στη σύγκρουση ο καθημερινός, οργισμένος άνθρωπος. Οι πέτρες έπεφταν βροχή, ένα όπλο που μπορεί να το χειριστεί και μια γιαγιά (και όχι οι μολότοφ)! Πέρα από τη σύγκρουση, που πάλι την έκαναν λίγοι σε σχέση με το πλήθος που μαζευόταν στις πλατείες, το κίνημα των Πλατειών έπαιξε έναν μοναδικό ρόλο: έδωσε βήμα στη δημόσια σφαίρα για χιλιάδες ατομικοποιημένους εργάτες και μικροαστούς. Ο κόσμος μιλούσε. Έλεγε τα προβλήματα του, έκανε ψυχοκάθαρση. Άκουγε. Μούτζωνε, ναι μούτζωνε. Έβλεπε ότι δεν ήταν μόνος. Δεν θα μπω εδώ στη συζήτηση κατά πόσο

έθρεψαν οι πλατείες την Αριστερά ή την άκρα Δεξιά. Με την απονομιμοποίηση του πολιτικού συστήματος, με τη δημιουργία μιας «άλλης Βουλής», ήταν λογικό να καταρρεύσουν τα παραδοσιακά κόμματα και τα όποια δεκανίκια της πολιτικής τους. Ο Μάης-Ιούνης του 2011 είναι πολύ μεγάλη παρακαταθήκη. Και είναι ακριβώς το σημείο που πρέπει να φωνάξουμε: «ο Δεκέμβρης πέθανε, ζήτω ο Δεκέμβρης»! Η κουλτούρα της σφοδρής σύγκρουσης στο δρόμο και της συνέλευσης γειτονιάς, που πρωτοπαρουσιάστηκε τον Δεκέμβρη στα αστικά προάστια και τις επαρχιακές πόλεις, γονιμοποίησε τον Ιούνη. Ήταν η νέα ταξική σύνθεση που κόπιασε να στηθεί συνέλευση σε κάθε γειτονιά. Μαζί με ανθρώπους μεγαλύτερης ηλικίας που διψούσαν για οργάνωση και αντίδραση.

Το 2011 η πολιτική σύνθεση της τάξης άλλαξε. Καταρχήν είδαμε εργαζόμενους να οργανώνονται και να αγωνίζονται για πρώτη φορά λόγω των σοβαρών επιθέσεων που δέχτηκαν (απολύσεις, πτωχεύσεις, καθυστέρηση δεδουλευμένων πολλών μηνών). Φτιάχτηκαν παρέες, ομάδες εργαζομένων που αγωνίζονται. Μια τέτοια παρέα έτυχε να γνωρίσω λίγο στον αγώνα των ble στη Θεσσαλονίκη και πραγματικά εντυπωσιάστηκα. Αυτό που κάποτε λέγαμε οι λίγοι, ότι υπάρχει «ταξικός πόλεμος», οι «απολιτικ» εργαζόμενοι στο παρούσαν ανάγλυφα!

Στους χώρους δουλειάς που υπήρχαν συνδικάτα και μια ελάχιστη οργάνωση, ο κόσμος που αγωνίστηκε αμφισβήτησε πολλές φορές την όποια παγιωμένη γραφειοκρατία. Το είδαμε ιδιαίτερα στα ΜΜΕ και στα ΜΜΜ. Κάποιες στιγμές υπήρξαν και ανεξάρτητα οργανωτικά μορφώματα σε σχέση με τα κλασσικά συνδικάτα π.χ. επιτροπές εργαζομένων, ενώ είδαμε και διακλαδικούς συντονισμούς π.χ. ALTER-Λούκισσα-3Ε Εκτυπωτική. Ο κόσμος της δουλειάς έχει καταλάβει πολύ καλά το ρόλο των γραφειοκρατών, τόσο των μεγάλων (ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, θυμηθείτε το ξύλο στον Παναγόπουλο ήδη από τον Μάρτιο του 2010) όσων και των «μινιατούρων» τους στα πρωτοβάθμια σωματεία και τις Ομοσπονδίες. **Οι αγώνες όμως όλοι βρήκαν «ταβάνι»:** από τη Χαλυβουργία του ΠΑΜΕ ως τα Metropolis των «ανένταχτων» δεν κέρδισαν. Και το ταβάνι δεν είναι μόνο οι χειρισμοί του ΚΚΕ ή της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς ή η απειρία των εργατών που «πρωτοαγωνίζονταν» κτλ. Αναμφισβήτητα οι οργανώσεις, οι μορφές, οι αντιλήψεις που επικρατούν παίζουν ρόλο. **Αλλά το κυριότερο «ταβάνι» ήταν στο περιεχόμενο:** πώς να κερδίσω ένα (μερικό, κλαδικό) ζήτημα σε μια στιγμή συνολικής αναδιάρθρωσης, μιας «αντεπανάστασης των αφεντικών»; Πολύ σχηματικά να το πω, οι αστοί διεξάγουν «αντι-εξέγερση», «αντεπανάσταση», και εμείς κάνουμε συγκεκριμένους, κλαδικούς αγώνες. Τέτοιοι κλαδικοί αγώνες, μόνο όταν «μπουρλοτιάστηκαν» (ήταν πολύ έντονοι και βίαιοι) κέρδισαν κάτι π.χ. η υπόθεση της Κερατέας. Καθώς κράτος και κεφάλαιο επιτίθονται συνολικά, σε όλα τα επίπεδα (άμεσο και έμμεσο μισθό), **οι εργατικοί και τοπικοί αγώνες (που πάντα «μερικοί» είναι, πάντα για συγκεκριμένα διακυβεύματα) δύσκολα μπορούν να κερδίσουν χωρίς να «μπουρλοτιαστούν».** Γίνονται και θα γίνονται για την επιβίωση και την αξιοπρέπεια. Τα καθήκοντα όμως που μπαίνουν στους εργαζόμενους για να κερδίσουν τους αγώνες τους **είναι πολύ αυξημένα:** και να σηκωθούν πολλοί απ' αυτούς από τον καναπέ και ν' αγωνιστούν για πρώτη φορά ίσως στη ζωή τους. Και να καταλάβουν γρήγορα τις αδυναμίες

της στρατηγικής των παραδοσιακών γραφειοκρατικών μηχανισμών. Και να περάσουν ένα βήμα παραπέρα, στο συντονισμό με άλλους εργαζόμενους (ένα «ταξίδι» από το ταξικό ένστικτο στην ταξική συνείδηση). Και τέλος να βρουν τρόπους να γονιμοποιήσουν έναν καθολικό και βίαιο ξεσηκωμό. Είναι πολλά τα καθήκοντα για μια εργατική τάξη που έβγαινε μέσα από 20 χρόνια νεοφιλελεύθερης «μετάλλαξης», μ' ένα εργατικό-συνδικαλιστικό κίνημα γεμάτο αδυναμίες.

Με την «αντι-εξέγερση», την «αντεπανάσταση» των αφεντικών, έχουμε τελικά επιστροφή της Πολιτικής με Π κεφαλαίο. Η κρίση και η συνολική επίθεση του κράτους και του κεφαλαίου θέτουν επί τάπητος ζητήματα που πραγματικά αγγίζουν...το σοσιαλισμό, π.χ. το πως θα διαχειριστεί η χώρα το χρέος, τις επιχειρήσεις που κλείνουν κτλ. Το 2006-2008, εγώ και άλλοι σύντροφοι δώσαμε έμφαση στην κριτική της πολιτικής, ιδεολογικής ταυτότητας (*είμαι αναρχικός, τροτσκιστής, κκες κτλ.*) που **με βίαιο και άγαρμπο τρόπο προσγειωνόταν σε κοινωνικές διαδικασίες που πρωτοανέπτυσσαν οι εργαζόμενοι** (και τις πήγαιναν κατά τη γνώμη μας πίσω). Εμείς μιλούσαμε για τη θέση της εκμετάλλευσης, για τις απλές, καθημερινές, πραγματικές σχέσεις των εργαζομένων, για τα πρακτικά προβλήματα του αγώνα και όχι για το πλαίσιο του ΠΑΜΕ ή για τα «σωστά χαρακτηριστικά» που πάντα μας προτείνουν οι αναρχικοί σε κασέτα. Μισούσαμε την αντίληψη του μπολιάσματος της σοσιαλιστικής συνείδησης στους εργαζομένους όταν αυτή πραγματοποιείται με μια πρόταση για λαϊκή εξουσία ή σοσιαλιστική επανάσταση στο τέλος μιας προκήρυξης για μια στάση εργασίας! Η Αριστερά (αλλά και το μεγαλύτερο μέρος της αναρχίας) πάντα ήθελε να μιλά για την πολιτική με Π κεφαλαίο, για το ζήτημα της εξουσίας ή/και της κυβέρνησης. Εμείς αντίθετα δώσαμε τότε έμφαση στην εμπειρία των υποκειμένων και την κυκλοφορία των αγώνων τους. ΈΛΑ ΜΟΥ ΟΜΩΣ ΠΟΥ ΑΛΛΑΞΑΝ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ. Οι αγώνες πολλαπλασιάστηκαν ταχύτατα μετά το 2010 και η ίδια η υλική κίνηση των πραγμάτων έθεσε σφοδρά ερωτήματα στον κόσμο: «τι είναι το χρέος, πως δημιουργείται, γιατί αυτό το σύστημα δουλεύει έτσι, τι αντιφάσεις είναι αυτές που πρέπει εγώ να πληρώσω για τους τραπεζίτες» κ.α. Με άλλα λόγια, η κρίση φανέρωσε τον «ωμό καπιταλισμό», τη μία τάξη (αστοί) εναντίον των άλλων (εργατών και μικροαστών).

Ε αφού μιλάμε με Π κεφαλαίο, μήπως είναι ώρα να μιλήσουμε και για ..ΣΟΒΙΕΤ;

Βαρύγδουπη η λέξη ΣΟΒΙΕΤ αλλά θα εξηγήσω τι εννοώ. Μετά τις κινητοποιήσεις του περσινού Οκτώβρη (απεργίες, παρελάσεις), το κίνημα για το χαράτσι κτλ. και το ξέσπασμα στις 12 Φλεβάρη, όλη η κοινωνία περίμενε τις εκλογές που είχαν ανακοινωθεί με την ολοκλήρωση της «αποστολής της υπηρεσιακής κυβέρνησης Παπαδήμου». Ο κόσμος

σκέφτηκε: «αφού κατεβαίνω στον δρόμο και δεν με υπολογίζετε, έρχεται η ώρα της κάλπης». Η αστική δημοκρατία, η ανάθεση δηλαδή στους αντιπροσώπους και το πολιτικό σύστημα, είναι βαθιά πια εδραιωμένη στον ελληνικό κοινωνικό σχηματισμό και μόνο οι πλατείες την αμφισβήτησαν. Ο κόσμος πάντως τους «περίμενε» στην κάλπη ως συνέχεια των αντιδράσεων του και αυτό δεν είναι κάτι που πρέπει να μας εκπλήσσει ή να μας βυθίσει στην απογοήτευση (όπως το είδανε οι αναρχικοί). **Γιατί η σχέση πια του κόσμου με τα κόμματα είναι πολύ πιο επιφανειακή, εργαλειακή, δεν έχει τη δυναμική των «κομματικών στρατών» που ζήσαμε τη δεκαετία του '80.** Η πρώτη εκλογική αναμέτρηση (με την πιο αυθόρμητη εκλογική συμπεριφορά) είναι στην πραγματικότητα **πιο ενδεικτική** από τη δεύτερη εκλογική αναμέτρηση. Ο δικομματισμός κατέρρευσε και η κοινωνία και το εκλογικό σώμα έσπασε σε κομμάτια²⁴! Κόλαφος για τους αστούς. Αλλιώς τα είχαν ζυγίσει, αλλιώς τους ήρθαν. Οι δεύτερες εκλογές ανέδειξαν δύο δυναμικές οργανώσεις που θα πρωταγωνιστήσουν: τον ειρηνικό, σοσιαλιστή μεταρρυθμιστή ΣΥΡΙΖΑ που εκφράζει την πλειοψηφία του κόσμου της Αριστεράς, και την βίαιη, φασιστική Χρυσή Αυγή που κερδίζει τον δυναμικό κόσμο της Λαϊκής Δεξιάς²⁵. Αυτοί ήταν οι πραγματικοί νικητές των εκλογών, αφού ο κυβερνητικός συνασπισμός και ειδικά τα δύο «παλιά» κόμματα σωθήκαν από τη ψήφο των συνταξιούχων και φοβισμένων (από την απίστευτη στα χρονικά, προπαγάνδα καταστροφολογίας) μεσαίων και μικροαστικών στρωμάτων. Μια εκλογική στήριξη που αν ψηφιστεί το 3^ο Μνημόνιο, θα εξανεμιστεί²⁶. Ο δρόμος για να ρυθμίσουν τις εξελίξεις ανοίγει στους άλλους δύο δυναμικούς παίκτες του πολιτικού συστήματος.

Δεν θέλω να μιλήσω για το φαινόμενο του φασισμού. Έχουν γραφτεί πολύ αξιόλογες αναλύσεις για το θέμα²⁷. Θέλω να μιλήσω όμως για την ταξική σύνθεση και τη νέα σχέση με την Αριστερά. Γιατί είδα πολλούς συντρόφους αμήχανους και απαισιόδοξους να λένε: «σκατά, οι φασίστες κερδίζουν έδαφος, ένα νέο ΠΑΣΟΚ έρχεται». **Και στις δύο περιπτώσεις ο κυβερνητισμός/κρατισμός και η ανάθεση (θα μας σώσει ο ΣΥΡΙΖΑ, θα μας σώσει η Χρυσή Αυγή-τιμωρός) φαίνεται ότι κερδίζει έδαφος.**

Και εμείς; Εμείς τι θα κάνουμε τώρα στη συγκυρία; Ποιά η στρατηγική μας;

---

²⁴ Χαρακτηριστικό είναι το 18,7% των εκτός βουλής κομμάτων! Αποχή, ΝΔ, ΣΥΡΙΖΑ, Κουβέλης, Χρυσή Αυγή, Καμμένος, Τζήμερος, ΚΚΕ, ΠΑΣΟΚ, Οικολόγοι, Μπακογιάννη, το εκλογικό σώμα κατακερματίστηκε όσο ποτέ άλλοτε. Η σχιζοειδής κατάσταση που πολλές φορές νιώσαμε στις Πλατείες όταν συζητούσαμε με κόσμο για την κοινωνική κατάσταση, πέρασε μέσα στις κάλπες.

²⁵ Για το ποιοι ψήφισαν ΣΥΡΙΖΑ και Χρυσή Αυγή, υπάρχει η ακτινογραφία της ψήφου εδώ (http://www.publicissue.gr/2043/koinwniko_profil_6_2012/) και εδώ (<http://www.avgi.gr/ArticleActionshow.action?articleID=697536>).

²⁶ Δες ανάλυση γι' αυτό το θέμα στο http://enosy.blogspot.gr/2012/09/blog-post_30.html

²⁷ Δες αναλύσεις εδώ <http://www.alfavita.gr/artro.php?id=71269> και εδώ http://prezativ.blogspot.gr/2012/07/blog-post_7923.html

Ας αποσαφηνίσουμε ποιοί είμαστε εμείς γιατί μέχρι και αυτό έχουμε ξεχάσει με όσα γίνονται!

Είμαστε εμείς που πάντα πιστεύαμε στην δύναμη της τάξης μας να καθορίζει τις εξελίξεις στους αγώνες, στη ζωή, στο Κράτος, σε μια ταξική κοινωνία συγκρούσεων, **σε μια ιστορία που είναι η ιστορία της πάλης των τάξεων.**

Είμαστε εμείς που επιδιώκαμε να χτίζουμε **ταξικές οργανώσεις, οργανώσεις των εκμεταλλευομένων** (επιτροπές/πρωτοβουλίες/συνελεύσεις στη γειτονιά, στο χώρο δουλειάς) **που συνάμα «κάνουν πολιτική».** Απορρίψαμε τα δεκάδες (ξέχωρα και μικρά) κόμματα, τα κομματίδια, τις πολιτικές ομάδες και πολιτικές καταλήψεις που σε κλειστές θύρες παράγουν προγράμματα, γραμμές, προτάσεις, και μετά πηγαίνουν στους κοινωνικούς χώρους (συνδικάτα, γειτονιές, πλατείες, αμφιθέατρα) για να τα «περάσουν». **Εμείς θέλαμε να είμαστε οργανικά δεμένοι με τον κοινωνικό χώρο,** να βιώνουμε ό,τι βιώνει (όσο γίνεται αυτό) για να χαράξουμε μια πιο ασφαλή πρόταση/γραμμή μαζί με τον συνάδελφο, τον γείτονα, τον συμπολίτη στις πλατείες.

Είμαστε εμείς λοιπόν που εμπνεόμαστε από ταξικές οργανώσεις όπως π.χ. οι Wobblies, όπου το πολιτικό και το οικονομικό-κοινωνικό **δεν βρίσκονται σε μια διαστημική απόσταση μεταξύ τους** (για να χωρίζονται αφενός σε κόμματα που κάνουν πολιτική και αφετέρου σε συνδικάτα που κάνουν μόνο οικονομικό αγώνα) αλλά δένονται οργανικά και αρμονικά.

Είμαστε εμείς που θέλουμε τον εργαζόμενο, τον συνάδελφο μας, **να γίνει και διανοούμενος,** που σκέφτεται και χαράσσει πολιτική διότι δεν θέλουμε να αφήσουμε στο κάθε κόμμα τη συλλογική διάνοηση, ή για την ακρίβεια, **δεν θέλουμε να κάνουμε τη συλλογική διάνοηση, τη συλλογική πολιτική σκέψη, ζήτημα ενός κόμματος χωρίς οργανική σχέση με την τάξη** (και ας γνωρίζουμε πολύ καλά, από «μέσα» το γνωρίζουμε, ότι δεν είναι η τάξη μας καθόλου ενιαία, δεν είναι όλα τα κομμάτια της τάξης μας το ίδιο χειραφετημένα και μπολιασμένα με συνδικαλιστικές/ταξικές/σοσιαλιστικές ιδέες και πρακτικές, υπάρχουν ΠΟΛΛΑ, ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΑ ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ επίπεδα, άλλος π.χ. ο εργάτης της ΔΕΗ, άλλος του ΣΥ.ΦΑ., υπάρχει αυτό που είπαν οι ιταλοί αυτόνομοι μαρξιστές ταξική σύνθεση).

Είμαστε ακόμα εμείς που διαπιστώσαμε ότι **η ταξική συνείδηση δεν μπορεί απλά να «φυτευτεί»** από τους σοσιαλιστές-κομμουνιστές διανοούμενους ή πρωτοπόρους εργάτες αλλά **πρέπει να παραχθεί μέσα από την ίδια την εμπειρία του αγώνα,** από τα προβλήματα και τους αγώνες των συναδέλφων εργαζομένων, από την ίδια την ταξική σύγκρουση όπου σχηματοποιούνται οι ταξικές σχέσεις, από το «σχολείο της ταξικής πάλης» που λέγανε και παλιά. Γι' αυτό όλα αυτά τα χρόνια προωθήσαμε τους αγώνες και δεν βαπτιζόμασταν αριστεροί ή αναρχικοί, δεν είχαμε έγνοια γι' αυτό, για την καθαρή πολιτική ταυτότητα²⁸.

²⁸ Και έτσι για τους αναρχικούς είμαστε πάντα αριστεροί και για τους αριστερούς πάντα αναρχικοί!!

Είμαστε εμείς που βλέπουμε την πραγματική κοινωνική αλλαγή, την επανάσταση, ως μια διαδικασία-θύελλα που σπάει την ανάθεση, που σπάνε τελικά οι (υλικοί) διαχωρισμοί της εκμετάλλευσης και της αλλοτροίωσης, σπάνε οι ταξικές θέσεις του εργοδότη/διευθυντή/εκμεταλλευτή και του εργάτη/εκτελεστικού οργάνου/εκμεταλλεζόμενου, του γραφειοκράτη/διανοομένου του Κράτους και του εργάτη του Κράτους (βλέπε «υπαρκτό σοσιαλισμό»), του παραγωγού και του καταναλωτή, του πολίτη και του βουλευτή/λαϊκού επίτροπου κτλ.

Γι' αυτό είμαστε εμείς που βλέποντας την στρατηγική του ΣΥΡΙΖΑ (αλλά και του ΚΚΕ) να ρίχνει το βάρος στο πως θα πάρει και θα διαχειριστεί την Κυβέρνηση και το Κράτος²⁹, **ΑΝΗΣΥΧΟΥΜΕ**, γιατί γνωρίζουμε ότι το Κράτος και η Δημοκρατία δεν είναι ένα εργαλείο που άλλοτε το χρησιμοποιούν περισσότερο οι αστοί και άλλοτε οι εργάτες, ξέρουμε ότι το Κράτος είναι η (διαχωρισμένη και αλλοτροιωτική) οργάνωση μιας ΤΑΞΙΚΗΣ κοινωνίας, μιας κοινωνίας που περιέχει τάξεις που συγκρούονται, ένα σύνολο θεσμών που ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΙ ΕΤΣΙ ΑΠΛΑ ΝΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΣΕΙ ΠΡΟΣ ΟΦΕΛΟΣ ΤΗΣ ΜΙΑΣ Ή ΤΗΣ ΑΛΛΗΣ ΤΑΞΗΣ αλλά «ρυθμίζεται» από τους συσχετισμούς μεταξύ των τάξεων³⁰.

---

²⁹ Φυσικά αμέτρητοι άνθρωποι γνωρίζουν, και στον ΣΥΡΙΖΑ, και στο ΚΚΕ και στην ΑΝΤΑΡΣΥΑ, ότι άλλο κυβέρνηση, άλλο εξουσία, άλλο το να κερδίσω τις εκλογές και να διαχειριστώ το Κράτος, και άλλο να πολεμήσω τους αστούς με ταξικές οργανώσεις. Βασική όμως σκέψη στη στρατηγική (των ηγεμονικών τάσεων) στο ΣΥΡΙΖΑ είναι ότι η μετάβαση στο σοσιαλισμό θα είναι (και λόγω δυσμενέστατων διεθνών συσχετισμών) σταδιακή και ειρηνική, κάτι που ιστορικά οι αστοί ποτέ δεν επέτρεψαν αναίμακτα, κάτι που δεν γίνεται χωρίς απότομες, ποιοτικές, βαθιές τομές στο «ποιός κάνει κουμάντο», όπως συνέβη με τα ΣΟΒΙΕΤ και τις Εργοστασιακές Επιτροπές από τον Φλεβάρη ως τον Οκτώβρη του 1917. Μακάρι να μπορούσε ν' αλλάξει ειρηνικά ο κόσμος, χωρίς βίαιες τομές, δεν έχουμε κανένα φετιχισμό με τη βία. Αλλά η ιστορία άλλα δείχνει, με κορυφαίο παράδειγμα κριτικής στον ΣΥΡΙΖΑ τη Χιλή του Αλιέντε...

³⁰ Η θεμελιακή κουβέντα που πρέπει ν' ανοίξει παράλληλα με το ζήτημα του Φασισμού που ήδη άνοιξε, είναι το ζήτημα του Κράτους. Λένιν, Πουλαντζάς, ιταλοί αυτόνομοι κ.α. πρέπει να ξαναδιαβαστούν διότι εδώ πάνω ακριβώς πατάει η διαφωνία μ' έναν σύντροφο που πιστεύει στην Αριστερή Κυβέρνηση: τι είναι το Κράτος; Φτάνει η χρήση των κρατικών δομών για να αντιπαρατεθεί στους αστούς και ταυτόχρονα να κάνεις βήματα προς τη σοσιαλιστική/κομμουνιστική μετάβαση; Η (κατά 50% χρυσαυγίτικη) Αστυνομία θα στρέψει τα όπλα προς τον Μάνεση και τον Στουρνάρα ή προς τον Τσίπρα; Ερωτήματα που απασχολούν σοβαρά αμέτρητους συντρόφους που πιστεύουν και προωθούν την Αριστερή Κυβέρνηση. Δυστυχώς, εδώ να πω ότι μια μερίδα της Αριστεράς (σε ΚΚΕ, ΑΝΤΑΡΣΥΑ κτλ.), αντί να κάνει κριτική στον ΣΥΡΙΖΑ πάνω στην αντίληψη του Κράτους, κάνει κριτική στο ελλιπές κυβερνητικό/κρατικό πρόγραμμα που δεν μιλά π.χ. για ρήξη με το ευρώ, εθνικοποιήσεις κτλ. Αντίθετα, περισσότερο θα έπρεπε να δούμε τι θα γίνει με την αστυνομία και τα δικαστήρια (από τι θ' αντικατασταθούν;), τον έλεγχο του στρατού, το πως θα προωθηθεί ο εργατικός έλεγχος απέναντι στα δεκάδες λοκ-άουτ των εργοδοτών, πως θα διαχειριστούμε τα μπούκοτάζ και την κρίση εισαγωγών σε καύσιμα, φάρμακα και τρόφιμα, πως θα προωθηθεί η πλατιά, άμεση δημοκρατία στον κόσμο, να μιλήσουμε εν τέλει για το πως **νέοι θεσμοί θα περάσουν τον έλεγχο από το Κράτος στην κοινωνία**.

Είμαστε εμείς σύντροφοι που (για να πιάσουμε και την έλλειψη στρατηγικής) πήραμε αποστάσεις από τον «παιδικό» ακτιβισμό των περισσότερων αναρχικών, την χαοτική σκέψη των δεκάδων πολιτικών ομάδων/στεκιών/καταλήψεων, υπάρχει έλλειψη σοβαρής ανάλυσης (για τον καπιταλισμό, το Κράτος, τις τάξεις, το κόμμα και το συνδικάτο, τις μορφές πάλης, τη χρήση βίας κτλ.), πήραμε αποστάσεις από την έλλειψη ανάλυσης της συγκυρίας και χάραξης στρατηγικής μέσα σ' αυτήν.

Εμείς λοιπόν σύντροφοι, ΤΙ ΚΑΝΟΥΜΕ;

Αν θεωρούμε ότι είμαστε σε μια μεταβατική περίοδο με ραγδαίες αλλαγές, **όπου η εξεγέρση του πληθυσμού δεν φαίνεται πια μακρινή ουτοπία, τι κάνουμε; Αν θέλουμε το πέρασμα από την ταξική πάλη στην εξέγερση και συνάμα κοιτάμε προς την επανάσταση³¹, τι κάνουμε;**

Τα δικά μας «Σοβιέτ» στη συγκυρία και στο άμεσο μέλλον

Αυτή τη στιγμή το οργανωμένο εργατικό-συνδικαλιστικό κίνημα θα δώσει τη μάχη του απέναντι στο 3^ο Μνημόνιο. Ήδη κάποιοι «γνωστοί-άγνωστοι» κλάδοι τραβάνε μπροστά (ΟΤΑ, ΜΜΜ) και γύρω τους θα συσπειρωθούν και άλλες δυνάμεις. Για την οργανωμένη εργασία του Δημοσίου τομέα, αυτό είναι ίσως το τελευταίο τανγκο της πασοκικής γραφειοκρατίας, των τελευταίων επιζώντων του καταρρέοντος ΠΑΣΟΚ. Κανείς δεν θα στηρίξει το «να μην πουληθεί η ΔΕΗ», **αν η ΔΕΗ δεν μπει τώρα μπροστά, που το 3^ο Μνημόνιο αφορά όλον το λαό**. Δυστυχώς βρεθήκαμε να είναι η Αριστερά δεύτερο κόμμα στη Βουλή αλλά στα δικά της «χωράφια», στο συνδικαλιστικό κίνημα, να μην έχει το «πάνω χέρι».

---

³¹ Και για να το πούμε καθαρά, επανάσταση είναι εκείνη η διαδικασία όπου εργάτες, σε συμμαχία συνήθως με μικροαστικά στρώματα π.χ. αγρότες, πρώτα εξεγείρονται, φτιάχνουν

(αν τα καταφέρουν) τα δικά τους όργανα άσκησης εξουσίας (όπως και να τα ονομάσουν αυτά, Σοβιέτ, Εργατικά Συμβούλια, Λαϊκές Συνελεύσεις κτλ.) και αντικαθιστούν «με μια απότομη και γερή κλωτσιά» την αστική εξουσία (δηλαδή το κοινοβούλιο, το Κράτος, τους θεσμούς του π.χ. αστυνομία, δικαστήρια κτλ.) παρεμβαίνοντας και ρυθμίζοντας τη ζωή (παραγωγή, κατανάλωση, δίκαιο κτλ.). **Επειδή όμως αυτή η κλωτσιά μπορεί να μην έρθει ή να μην είναι δυνατή, συχνά έχουμε δει το φαινόμενο της «δυσδικής εξουσίας»:** γεωγραφικές περιοχές και σφαίρες της ζωής που τις ελέγχει το αστικό Κράτος και περιοχές και σφαίρες της ζωής που ελέγχουμε εμείς. Στην εξέγερση στην Αργεντινή πήγε προς στιγμή να δημιουργηθεί το φαινόμενο της «δυσδικής εξουσίας», όταν τον Δεκέμβρη και τον Γενάρη, οι Πικετέρος συμμαχήσαν με τις Λαϊκές Συνελεύσεις και δεν υπήρχε σταθερή αστική κυβέρνηση. Αλλά γρήγορα η δύναμη χάθηκε για λόγους που δεν θα συζητηθούν εδώ.

Εννοώ ότι τα μεγάλα συνδικάτα του Δημοσίου τομέα -εκπαιδευτικοί, οτα, δεκο, υγεία- ελέγχονται ακόμα σε μεγάλο βαθμό από τη γραφειοκρατία του ΠΑΣΟΚ. Μια γραφειοκρατία που παζαρεύει το κεφάλι της, πόσα γρόσια κάνει. Καμία αυταπάτη ότι οι γραφειοκράτες της ΠΑΣΚΕ έχουν φιλολαϊκό προσανατολισμό (για να μην πούμε ταξικό). Οι άνθρωποι είναι επαγγελματίες-συνδικαλιστές, ανυπόληπτοι, θα σηκώσουν λίγο αγώνα μόνο και μόνο γιατί πιέζονται από ένα κομμάτι της βάσης τους και κυρίως **γιατί θέλουν να παζαρέψουν τη θέση που θα έχουν απέναντι στο νέο καθεστώς**: είτε απέναντι στο νέο καθεστώς που θα επιβληθεί μετά το 3^ο Μνημόνιο (αργά ή γρήγορα ιδιώτες και οι μάνατζερς τους θα κάνουν καθολικό κουμάντο στον Δημόσιο τομέα) ή απέναντι στον ΣΥΡΙΖΑ, που είναι ο πρώτος μνηστήρας σ' ενδεχόμενη κρίση και κυβερνητική αλλαγή. Πέρα απ' αυτά τα καθάρματα, υπάρχει και ο απλός κόσμος, που βράζει στα καβούκι του. Αναγνωρίζει ότι αυτά τα μέτρα δεν θα μπορέσει να τα σηκώσει. Το «μαζί τα φάγαμε», το «επανεκκίνηση της οικονομίας», «η προγραμματική συμφωνία των τριών κομμάτων της κυβέρνησης» κτλ. του φαίνονται κακόγουστα αστεία. «Μας πηγαίνουν στο αμήν», όλος ο κόσμος το καταλαβαίνει αυτό. **Ένα καθολικό ξέσπασμα δεν είναι καθόλου ουτοπικό αν υπάρξουν κάποιες προϋποθέσεις π.χ. μερικοί κλάδοι μπουν μπροστά με πραγματικές απεργίες διαρκείας και καταλήψεις και κυρίως: συγκρούσεις**. Πάντως, οι προθέσεις των αρχι-συνδικαλισταράδων των ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ είναι φανερές, μια 24ωρη, άντε 48ωρη όταν ψηφιστούν τα μέτρα.

Η 24ωρη στις 26/9, με πολύ κακή προετοιμασία και χλιαρό κλίμα, χωρίς μαζική κινητοποίηση εδώ και 7 μήνες (από τις 12 Φλεβάρη) είχε αρκετό κόσμο. Σ' αυτήν την 24ωρη, υπήρξε ένα γεγονός **όπου φάνηκε ποιός είναι ο πραγματικός κίνδυνος για τους αστούς, και το δικό μας όπλο**: ήταν η σύλληψη των νεαρών παιδιών από το Ζωγράφου, από τη γειτονιά. Στις γειτονιές αρχίζει πια να συσπειρώνεται η νέα ταξική σύνθεση: άνεργοι νέοι, επισφαλείς/μαύροι εργαζόμενοι, όσοι δεν βρίσκουν ανάσα στον εργασιακό τους χώρο, φοιτητές. Αλλά έρχονται τώρα και συνταξιούχοι και μεγαλύτερης ηλικίας εργαζόμενοι και αυτο-απασχολούμενοι. Περιγράφοντας παραπάνω την κομβική αλλαγή στην τεχνική σύνθεση της τάξης, τη μαζική ανεργία, καταλαβαίνουμε ότι δεν θα μπορέσουν οι χώροι δουλειάς να παίξουν τον πρωταγωνιστικό ρόλο την επόμενη περίοδο, είτε γιατί δεν υπάρχουν χώροι δουλειάς (ανεργία), είτε γιατί οι πιέσεις στους μισθωτούς είναι τρομακτικές. Όμως μπορούν οι Συνελεύσεις Γειτονιάς ή Περιοχών. Μικρές τώρα και αδύναμες, **μόνο αυτές μπορούν**:

α) **να συσπειρώσουν τους ανέργους ΧΩΡΙΣ ΚΥΡΙΑΡΧΗ ΜΙΑ ΑΡΝΗΤΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ**. Οι άνεργοι ντρέπονται να είναι άνεργοι. Η απουσία εργασίας δεν σημαίνει μόνο απουσία χρημάτων αλλά και κοινωνικού ρόλου, status, δικτύου κοινωνικών σχέσεων. Όσον αφορά τα κινήματα ανέργων σε άλλες χώρες, αυτά μάλλον είναι **κινήματα απολυμένων**, τα έχουμε δει δηλαδή σε περιοχές και χώρους δουλειάς που υπάρχουν σχέσεις κοινότητας από τα πριν π.χ. οι Πικετέρος στην Αργεντινή ξεκίνησαν από μικρές επαρχιακές πόλεις που «αποβιομηχανοποιήθηκαν», που ο κόσμος ήδη γνωρίζονταν στη γειτονιά, που συχνά ήταν κοινοί

απολυμένοι από την ίδια βιομηχανική μονάδα. Η σύγκρουση τους συσπείρωσε ακόμα περισσότερο. Στην Ελλάδα, οι περισσότεροι απολυμένοι άνεργοι προέρχονται από μικρούς χώρους του τριτογενή τομέα που είναι διάχυτοι στις μεγάλες πόλεις. Έτσι οι απολυμένοι της ίδιας επιχείρησης δεν έχουν σχέσεις στη γειτονιά. Οι απολυμένοι από τα εργοστάσια, στα λαϊκά προάστια, ναι μεν μπορεί να μένουν στις ίδιες γειτονιές, αλλά έχουν συντηρητική παράδοση και η ταυτότητα/ντροπή του ανέργου τους τσακίζει. Οι δε άνεργοι οικοδόμοι σκορπίζουν στους πέντε ανέμους, ο οικοδόμος είναι εργάτης-νομάς. Οι άνεργοι των πόλεων μπορούν να συγκεντρωθούν στη βάση συσπείρωσης «όλου του λαού» και να «κρυφτούν» μέσα στη Λαϊκή Συνέλευση/Συνέλευση Γειτονιάς. Πολλοί θέλουν να βρουν λύσεις στα προβλήματα τους, να τα συζητήσουν, αλλά μαζί και με προβλήματα άλλων, μη-ανέργων. Οι Συνελεύσεις Γειτονιάς πρέπει να τους συσπειρώσουν για ζητήματα της επιβίωσης τους, από διεκδικήσεις στον ΟΑΕΔ μέχρι αλληλεγγύη σε τρόφιμα, από σταμάτημα του κοψίματος του ρεύματος μέχρι διεκδίκηση φαρμάκων σε μειωμένες τιμές (ακόμα δεν έχουμε δει Λαϊκές Συνελεύσεις να μπαίνουν στα super-market και να ζητούν μαζική έκπτωση 30%, όσο έπεσε δηλαδή και το εισόδημα του κάθε νοικοκυριού κατά μέσο όρο).

β) να συσπειρώσουν «μαύρους» και επισφαλείς εργαζόμενους που δεν έχουν δυνάμεις και οργάνωση στη δουλειά ή εργαζόμενους γενικά που έχουν ηττηθεί ή έχουν μπουχτίσει με το συνδικάτο και τις αδυναμίες του. **Μισθωτοί που δεν βρίσκουν διέξοδο απάντησης/οργάνωσης στη δουλειά μπορούν να βρουν «αποκούμπι» σε μια Συνέλευση Γειτονιάς**, να βρουν μια δημόσια σφαίρα συζήτησης, μια δομή αντιμετώπισης αναγκών επιβίωσης, μια αλληλεγγύη. Να ξέρουμε όμως ότι οι πολύ πιεσμένοι μισθωτοί (όσοι βιώνουν σφοδρή εντατικοποίηση ή ελαστικοποίηση ωραρίου, όσοι νιώθουν τρομοκρατημένοι και ανασφαλείς, αυτοί που ψάχνουν έξτρα εισόδημα) δεν θα έρθουν. Η απογευματινή συνάντηση γειτονιάς είναι κάτι δύσκολο γι' αυτούς. Η συλλογικότητα απαιτεί μια στοιχειώδη ψυχική ηρεμία και χρόνο. Εκεί μας χτυπάνε πολύ.

γ) να συσπειρώσουν τους κατεστραμμένους, προλεταριοποιημένους μικροαστούς (πρώην εργοδότες και αυτο-απασχολούμενους) καθώς και τη χτυπημένη «μεσαία» τάξη π.χ. δημόσιοι υπάλληλοι που στριμώχνονται. Μπορεί αυτά τα κομμάτια να είναι πιο συντηρητικά και τα περισσότερα να κινηθούν «δεξιόστροφα» (ειδικά η παραδοσιακή μικροαστική τάξη της πόλης - πρώην μαγαζάτορες) **αλλά είναι στοίχημα να βρουν κάτι άλλο πέρα από την «τιμωρό» Χρυσή Αυγή.**

δ) να συσπειρώσουν μαθητές και φοιτητές, τη νεολαία που δεν γοητεύεται από το «εγέρθητι».

Με τέτοια σύνθεση (άνεργοι, επισφαλείς εργάτες, νυν και πρώην αυτο-απασχολούμενοι, φοιτητές και μαθητές, ίσως πρώην εργοδότες, κάποιοι δημόσιοι υπάλληλοι κτλ.) **ο εργατικός προσανατολισμός, ο προσανατολισμός που βάζει μπροστά τα συμφέροντα της εργατικής τάξης ως συμφέροντα όλων των τάξεων (σε αντιδιαστολή**

με τον εθνικό-λαϊκό προσανατολισμό) είναι δύσκολο να ηγεμονεύσει. Το ίδιο και ο μη-εθνικός προσανατολισμός (που είναι κάτι διαφορετικό από την αντιμετώπιση της φασιστικής Χρυσής Αυγής). Το είδαμε και στις Πλατείες, το είδαμε και στην Αργεντινή. Οι Λαϊκές Συνελεύσεις και Συνελεύσεις Γειτονιάς στην Αργεντινή συσπείρωσαν πολύ τις έκπτωτες «μεσαίες τάξεις», πολλοί εργάτες που δούλευαν δεν κινητοποιήθηκαν ενώ οι άνεργοι και τα πιο φτωχά λαϊκά στρώματα κινήθηκαν προς τους Πικετέρος. Εδώ οι άνεργοι δύσκολα θα χτίσουν ξεχωριστές οργανώσεις. Αυτό πρέπει να το δούμε ως πλεονέκτημα. Γιατί μας βοηθά να χτίσουν οι Συνελεύσεις Γειτονιάς με εργατικό-ταξικό προσανατολισμό, ως δομές συζήτησης, ως δημόσια σφαίρα, ως δομές επίλυσης αναγκών επιβίωσης (δομές αλληλοβοήθειας) και το κυριότερο: ως δομές διεκδίκησης. Γιατί όσο και να μαγειρέψουμε, δεν πρόκειται οι συλλογικές κουζίνες να λύσουν το πρόβλημα της φτώχειας. Αντίθετα, οι Λαϊκές Συνελεύσεις, συντονισμένα, μαζικά, μπορούν:

α) να χτίσουν **κινήματα αυτο-μείωσης** (στα τρόφιμα, με συλλογικά ψώνια από τα κερδοφόρα super-market, στους λογαριασμούς όπως έγινε με το χαράτσι, στα ενοίκια και τα δάνεια, στους φόρους που έχουν γίνει δυσβάσταχτοι, στα εισητήρια που θ' αυξηθούν και άλλο)

β) **κινήματα επιθετικής διεκδίκησης** από το Κράτος π.χ. επιδόματα από τον ΟΑΕΔ, επιδότηση ενοικίου και θέρμανσης για ανέργους, έλεγχος των προγραμμάτων εργασίας που ανακοινώνονται από Δήμους, ΜΚΟ, ΟΑΕΔ κ.α.

γ) **κινήματα αλληλεγγύης σε όσους εργατικούς αγώνες ξεσπάνε**, σε απολύσεις κτλ.

δ) **κινήματα αλληλεγγύης σε θύματα των φασιστικών επιθέσεων** όπως και ομάδες λαϊκής αυτο-άμυνας απέναντι στους φασίστες³²

Οι Συνελεύσεις Γειτονιάς/Περιοχής, οι Λαϊκές Συνελεύσεις, είναι το όπλο μας.

³² Θέση μου είναι ότι τον «αντιφασιστικό» αγώνα πρέπει να τον διεξάγουμε στα πλαίσια του κοινωνικού-ταξικού αγώνα και όχι ξέχωρα. Όταν οι φασίστες μπαίνουν στη μέση, στον «δρόμο για την ελευθερία», τότε τους αντιμετωπίζουμε. Η δυναμική του να μπλεχτούν οι γειτονιές (και τα συνδικάτα) στον αντιφασιστικό αγώνα είναι πολύ μεγάλη: απομονώνει τους φασίστες από τον κοινωνικό χώρο. Η δύναμη των φασιστών (σ' αυτή τη φάση) είναι περισσότερο η νομιμοποίηση των 425.000 ψηφοφόρων, των ΜΜΕ, ο γενικός εκφασισμός του Κράτους, οι πλάτες της αστυνομίας, παρά οι χίλιοι κομάντο τους. ΓΙ' ΑΥΤΟ ΞΕΜΥΤΙΣΑΝ ΤΩΡΑ. Οι δε «αντιφασιστικές» οργανώσεις δεν πάνε το κίνημα πίσω. Πρέπει όμως να κινούνται με όρους διαφωτισμού για το ζήτημα των φασιστών, λαϊκής αυτο-άμυνας (π.χ. περιφρούρηση στις πορείες ή τις εκδηλώσεις μας) και αποκλεισμού των φασιστών από τη δημόσια σφαίρα (π.χ. δημόσιες αντι-συγκεντρώσεις). Δεν πρέπει να κινηθούν στα πλαίσια «ματσοσυμμοριτοπολέμου», στο επίπεδο ατομικών, μη-κινηματικών επιθέσεων που είναι το κατεξοχήν «γήπεδο» των παρακρατικών.

Χωρίς ν' αφήσουμε φυσικά (όσοι δουλεύουμε) τον αγώνα και την οργάνωση στη δουλειά, **το βάρος πρέπει να πέσει στις Γειτονιές**. Το οργανωμένο εργατικό-συνδικαλιστικό κίνημα (που ναι μεν εκφράζει τον Δημόσιο Τομέα και τις ΔΕΚΟ αλλά πολύ μικρό μέρος του Ιδιωτικού) δεν μπορεί μόνο του να κάνει Κοινωνική Εξέγερση αν δεν υπάρξει ξεσηκωμός των 1,2 εκ. ανέργων, των χιλιάδων «μαύρων» και επισφαλών, των «φιμωμένων» εργαζομένων του Ιδιωτικού Τομέα, των προλεταριοποιημένων πρώην αυτο-απασχολούμενων, των μαθητών και φοιτητών, των συνταξιούχων. Και αν δεν μπορούν οι γειτονιές να μπλοκάρουν την παραγωγή, **μπορούν να μπλοκάρουν την κυκλοφορία**, όπως έγινε και τον Δεκέμβρη, όπως έκαναν οι πικετέρος. Καταλήψεις σε δημόσια κτίρια, εφορίες, ΟΑΕΔ, **μπλόκα στους δρόμους των γειτονιών με κατσαρόλες αλλά Αργεντινή**. Και ας τρέχει η αστυνομία (που ξέρει καλά να μας φυλά καρτέρι στο Σύνταγμα). Σε μια έκρυθμη κατάσταση απεργιών από κλάδους και κινητοποιήσεων σε γειτονιές, οι Συνελεύσεις Γειτονιάς πρέπει να έρθουν σε σύνδεση με τους κινητοποιημένους εργάτες (όπως έγινε στη συνέλευση Αγ.Δημητρίου τον Δεκέμβρη). **Πρέπει συνειδητά να σπάσουμε την αποκλειστική «σύνδεση» και κίνηση των εργαζομένων μέσω των Α.Σ. των συνδικάτων και των Ομοσπονδιών (δηλαδή μέσω της ανάθεσης των πρωτοβουλιών σε γραφειοκράτες και επαγγελματίες) και να φτιάξουμε κάτι σαν «Κοινές Συνελεύσεις Αγώνα», μια νέα μορφή σύνδεσης των κινητοποιούμενων εργατών, των ανέργων, φοιτητών, αυτο-απασχολούμενων κτλ. Στόχος μας η δημιουργία αρχικά ενός κινήματος που όχι μόνο θα ρίξει την κυβέρνηση, αλλά θα επιβάλλει και σε όποια έρθει, την πολιτική κατεύθυνση. Και ένα βήμα πιο πέρα: που θα ελέγχει την πολιτική κατεύθυνση, σε μια λογική συνέχειας, σε μια λογική «δυσδικής» εξουσίας. Ξεφεύγουμε όμως. Πριν φτάσουμε μέχρι εκεί, σ' ένα σημείο δηλαδή που μια εξέγερση λαμβάνει χώρα και νέα καθήκοντα αναδύονται, η δική μας στρατηγική σ' αυτήν τη φάση, την φάση που θέλουμε να «χτίσουμε την εξέγερση» είναι: **όλο το βάρος στις Συνελεύσεις Γειτονιάς!****

Επίλογος

Σε αντίθεση με την παραπάνω στρατηγική, υπάρχουν σύντροφοι που μπαίνουν στον ΣΥΡΙΖΑ εκτιμώντας ότι η μάχη θα δοθεί εκεί, με το να χτιστεί μια ισχυρή Αριστερή Αντιπολίτευση. Θέλουν ν' αποτελέσουν τον αριστερό βραχίονα του κόμματος, που δεν θ' αφήσει τους σοσιαλδημοκράτες και τις πασοκικές μεταγραφές να ηγεμονεύσουν και να κινήσουν το κόμμα προς τα δεξιά. Ο ΣΥΡΙΖΑ όμως σύντροφοι δεν θα καταφέρει τίποτα ριζοσπαστικό δίχως τις μάζες. Μπορεί να πήρε 1.655.000 ψήφους αλλά οι μάζες είναι (ακόμα) αλλού: βγήκαν στις πλατείες, σε πορείες στις απεργίες, στις γειτονιές για το χαράτσι, κλείστηκαν στο σπίτι στην κατάθλιψη. Είπα και στην αρχή του κειμένου ότι **είναι άλλη η σχέση πια του κόσμου με τα κόμματα, σε μια περίοδο που το αστικό πολιτικό σύστημα βρίσκεται σε κρίση, είναι πιο εργαλειακή σχέση. Δεν είναι εύκολο να υπάρξουν τα μαζικά κόμματα του παρελθόντος**. Επιπλέον, ένα

σημαντικό μέρος κοινωνικών αγωνιστών συσπειρώνεται στο λαβωμένο ΚΚΕ³³ και στην (επίσης κοινοβουλευτικά ηττημένη) εξωκοινοβουλευτική αριστερά καθώς και στην (χωρίς πυξίδα) αναρχία και σε εναλλακτικά εγχειρήματα του αντιεξουσιαστικού χώρου. Όλοι αυτοί (που δεν είναι καθόλου λίγοι) δεν φαίνονται διατεθειμένοι να πάνε στον ΣΥΡΙΖΑ. Αντίθετα, μετά τη νίκη των συντηρητικών δυνάμεων στις πρόσφατες εκλογές και την άνοδο του φασιστικού κινδύνου, ο κόσμος αυτός θα κινηθεί ξανά στο κοινωνικό-ταξικό πεδίο. Είναι λοιπόν το κοινωνικό-ταξικό πεδίο, η κοινωνική αυτο-οργάνωση που θα κρίνει το μέλλον και του ΣΥΡΙΖΑ, ως πιθανού διαχειριστή της καπιταλιστικής κρίσης, που θα κρίνει τη δύναμη και τη ρότα μιας «Κυβέρνησης της Αριστεράς». Χωρίς αγώνες και κοινωνική-ταξική αυτο-οργάνωση (έτσι όπως την περιέγραφα παραπάνω για τις Συνελεύσεις Γειτονιάς), μια πτώση της αστικής Κυβέρνησης σαν «ώριμο φρούτο» θα είναι και πολύ δύσκολη (οι αστοί δύσκολα θα πάνε σ' εκλογές μετά το στραπάτσο του καλοκαιριού) και θα φέρει μια αδύναμη και συντηρητική Αριστερή Κυβέρνηση, μια κυβέρνηση που δεν θα ξέρει πόσο ριζοσπαστικά να κινηθεί, που οι φασίστες θα την προβοκάρουν καθημερινά, που τα σώματα ασφαλείας, διοίκησης, τα δικαστήρια, τα ΜΜΕ θα την πηγαίνουν κόντρα, που οι εργοδότες θα κάνουν λοκ-άουτ και οι δανειστές θα απειλούν με κόψιμο της χρηματοδότησης και έξοδο από την ΕΕ. Αν ισχύσει δε αυτό το δεύτερο σενάριο (θυσία της Ελλάδος ως Ιφιγένεια προς παραδειγματισμό)³⁴, ο ΣΥΡΙΖΑ θα πάρει μεγάλο μέρος της ευθύνης και μπορεί να έχουμε σφοδρή στροφή του κόσμου προς συντηρητικές λύσεις³⁵.

³³ Για να σχολιάσω και λίγο το Κόμμα, επιτέλους είδα και «δημόσιες» διαφωνίες απέναντι στη γραμμή του. Πρόκειται για τα κείμενα της «Νέας Σποράς» (<http://neaspota.blogspot.gr/>) που κριτικάρουν την ηγεσία του Κόμματος, ότι είναι εκτός πραγματικότητας, ότι «αριστερίζει» (επικαλείται την επανάσταση χωρίς να φτιάχνει πρώτα μια πλατιά πολιτική και κοινωνική συμμαχία), ότι ακολούθησε καταστρεπτική τακτική στις εκλογές (αναχωρητισμός, απομονωτισμός) αλλά και όλη την προηγούμενη περίοδο, στις απεργίες, στα συνδικάτα. Το ΚΚΕ έχει χοντρό πρόβλημα αυτή τη στιγμή. Η στάση του το προηγούμενο διάστημα θυμίζει τη γραμμή της «Τρίτης Περιόδου» του Μεσοπολέμου (που έλεγε ότι η πτώση του καπιταλισμού είναι αναπόφευκτη και το μόνο που μένει είναι να επιτεθούμε στους αστούς και σε κάθε σοσιαλφασίστα). Εύχομαι να μην συμβεί αυτό που συνέβη τότε, **να το γυρίσουν ξαφνικά στις πιο «τρελές κωλοτούμπες»/συμμαχίες με τους αστούς στο όνομα της αντιμετώπισης του αναδυόμενου πραγματικού φασισμού!** (που με τα λάθη τους τον αφήνουν να κερδίζει χώρο βλ. τι συνέβη στη Χαλυβουργία).

³⁴ Ένα ωραίο άρθρο περί τούτου υπάρχει στο <http://enosy.blogspot.gr/2012/10/planb.html>

³⁵ Αν και το καλοκαίρι είχα φόβους για σενάρια «εκτροπής» (ειδικά αν ο ΣΥΡΙΖΑ κέρδιζε τις εκλογές και άλλαζε πολιτική), καθότι η αστική τάξη θα πιανόταν «στον ύπνο», με εξελίξεις που δεν περίμενε, τώρα φαίνεται (μετά και το φιάσκο του «πραξικοπήματος» του Βήματος) ότι η αστική τάξη δεν εξετάζει ένα τέτοιο ενδεχόμενο: προς το παρόν έχει καλύτερους παίχτες μέσα στο αστικοδημοκρατικό πλαίσιο, μια πολύ επιθετική Άκρα Δεξιά, μια ΝΔ του Δενδιά και του Βορίδη που μπορεί εύκολα να πάει στον ανοιχτό αυταρχισμό (και την ανοιχτή συνεργασία με την Άκρα Δεξιά αν χρειαστεί), δύο πολιτικούς εταίρους (ΠΑΣΟΚ-ΔΗΜΑΡ) που φαίνεται ως τώρα ότι -παρότι διαλύονται- δεν έχουν πρόβλημα με μια «έκτακτη», «αυταρχική» δημοκρατία και την ανέχονται. Ήδη η καταστολή που βιώνουμε είναι

Ο μόνος τρόπος για να μη συμβεί αυτό το άσχημο σενάριο, είναι να βρίσκεται ο κόσμος σε διαδικασία ριζοσπαστικοποίησης, σε διαδικασία αγώνα, κινήματος, σ'έναν αγώνα που ξεπερνά τον ΣΥΡΙΖΑ και τις υποσχέσεις του για το ευρώ και την Ευρώπη, που σπάει τα διλήμματα (ευρώ ή δραχμή, ΕΕ ή χρεοκοπία) και απαντά: «πρώτα οι ανάγκες μας, από εμάς, για εμάς». Ένα τέτοιο κίνημα πρέπει να συμβάλλουμε να οικοδομήσουμε άμεσα μέσα από τις Συνελεύσεις Γειτονιάς.

Mr_sun_light

8 Οκτώβρη 2012